

Forskere sendte minister i GYLLEGATE

Miljø- og landbrugsministeren landede ud i stormvejr, da forskere samstemmende kaldte ministerens brug af forskningsbaseret viden for *urigtigt og misvisende, vildledning, forskønnelse, misinformation og kreativ bogføring* m.m. Førende universitetsforskere, som har bidraget med baggrundsdata om landbrugets kvælstofudledning, protesterede åbent mod ministerens manipulationer – og det bragte hendes hastelovgivning om Landbrugspakken ud i sumpen.

Eva Kjer Hansen blev beskyldt for vildledning og manipulation ved at fremlægge misvisende (videnskabelige) data. I såvel i skriftlige svar som i samråd har hun hævdet, at havmiljøet forbedres i alle år fra 2016 og frem.

Forfattere fra AU-rapport sagde fra

I AUs sektorforskning, som lavede myndighedsbetjening for Miljøministeriet i en **"Baseline-rapport 2021"**, benægtede man, at kende til centrale data i **Miljørapporten (2015)** bag Landbrugspakken. Den er lavet af ministerens embedsmænd i Naturstyrelsen, men forskerne kritiserede den for at konkludere, at Landbrugspakken ikke vil skade naturen, selv om landbruget får lov at udlede mere kunstgødning. Så det, som ministeren kalder *'et paradigmeskifte med målrettet regulering'*, kalder forskerne en betydelig forværring af miljøet over de næste år.

Heller ikke AUs sektorforskere ville være med til at legitimere talflileriet. *"På baggrund af AUs beregninger ..."* står der nemlig på side 5 i Miljørapporten. Men AUs sektorforskning kan ikke genkende og vil ikke tage ansvar for de pågældende miljødata:

"Tallene er nye for mig. Vi ved ikke, hvordan de er fremkommet, og hvem der er kilden. De stammer ikke fra vores rapportering 'baseline-2021', som der bl.a. henvises til", sagde **AU-chefkonsulent Poul Nordemann Jensen** fra 'sektorforskningen' i DCE.

AU-rapport politiseret af landbrugslobbyister

Men før AU-forskerne sagde fra overfor ministerens talflilerier, havde AUs sektorforskere slået store knuder på sig selv, da de skrev Baseline 2021-rapporten. De havde nemlig accepteret, at landbrugets videnslobbyister SEGES bidrog til at redigere i forskningens maskinrum.

AUs DCE-sektorforskning accepterede en kontrakt om at lave myndighedsbetjening til 350.000 kr. om rapporten, hvor det udtrykkeligt fremgik, at lobbyisterne skulle have ret til "at kommentere" på den forskningsbaserede rapportering.

Da FORSKERforum borede i, hvad det kom til at betyde i praksis, blev det bagateliseret af sektorforsknings-ledelsen på AU. Det var bare "en faglig dialog". Men aktindsigt afslører, at SEGES i praksis fik ret til at forhandle vinklinger og data. SEGES lagde politisk pres på, om at DCE skulle droppe forskningsmæssige "forsigtighedsprincipper".

Og i praksis fik SEGES stor indflydelse på det endelige resultat – der er nemlig stor forskel på miljødata i DCEs første udkast til rapportering, og som den kom til at se ud efter at have været igennem lobbyisternes talmaskine.

SE SIDE 18: 'AUs Baseline-rapport blev politiseret

Esbens forsknings-kanon

3
- ud fra kriterier om relevans, samspil og værdiskabelse

TEMA Blæst om småfag

8-11
KUs ledelse varslede lukninger. Men politikerne vil ikke hjælpe med at prioritere

MILJØRAPPORTERING

Armslængde

14
- eller politisk bestillingsforskning. AU-forskere fik pålæg om, at landbrugslobbyister kunne kommentere – og lobbyen justerede rapporteringen

Myndighedsbetjening

20
Uni-forskning og 'sektorforskning' er fortsat for forskellige kulturer under vidt forskellige betingelser. INTERVIEW med institutleder

SFI tilbageholdt data

25
'Jeg har ikke politiseret og jeg bidrog ikke til ministeriel mørlægning, siger SFI direktør om skolesag

VIP-prekariatet

26-29
Dem med usikre arbejdsforhold og løse kontrakter, fx unge akademikere. ANALYSE

Når Esben Lunde siger et og gør noget andet

Begrebet dannelse er overordnet et begreb, som ikke enkelt lader sig definere. Kort kan det siges at være en dynamisk proces for et menneske til at tilegne sig, *af fri vilje*, et kulturelt bestemt indhold af viden, færdigheder og holdninger. Vi lever i et voldsomt accelererende samfund i konstant forandring, hvor vi hele tiden er på vej til det næste, i en evig kamp om at nå de ting vi skal og udfylde vores statusopdateringer på sociale medier. Tid til refleksion og fordybelse har ikke stået højt på dagsorden og slet ikke været emne for debatten, når det kommer til uddannelse.

Derfor var Uddannelsesminister Esben Lunde Larsens udmelding i sensommeren sidste år interessant, idet han proklamerede, at han vil have dannelsen tilbage – noget i kontrast til den seneste Venstre-videnskabsminister Helge Sander, der blev kendt for begrebet ”**Fra forskning til faktura**”. Den nye Venstreminister på området, kommer oveni købet med en ph.d.-grad i Grundtvigs frihedsideal, så han kunne blive kendt som den minister, der bragte ”**Dannelse, forskningsfrihed og kvalitet**” tilbage på universiteterne – slet ikke så dårligt.

Men Churchill-citatet ”kun de færreste praktiserer, hvad de selv prædiker” er sigende for forløb siden ministerens startmeldinger. Nu har vi hørt ministerens patriarkalske prædiken om, at de studerende ikke skal tro, at de tjekker ind på ”Paradise Hotel”, efterfulgt af moraliseringen over, hvordan en god studerende gebærder sig, tilmed med reference til hvordan han selv studerede. Der er såmænd ikke noget galt i pep-talk, men her er det så åbenlyst opdragelse fra en svunden tid. At det så siden kom frem at ministeren har

rod i CV og uddannelsespapirer, fremmer jo ikke ministeren som rollemodel.

Øg bores der dybere i ministerens ideologi og værdipolitiske signalord, bliver det åbenlyst, at Churchill-citatet er rammende. Ifølge KU-lektor Sune Auken er der en skærende kontrast mellem Esben Lundes helt abstrakte ideologiske forestillinger om disse værdipolitiske ”dannelse” og så hans faktiske politik. I ministerens ph.d. lyder det i konklusionen:

”Når økonomismen gøres gældende på bekostning af åndsfrihed får det eksempelvis følger for de frie skoler, forskningsfrihed og universiteternes autonomi, men også for den enkeltes åndsfrihed og selvbestemmelse.” Fremdriftsreformen er et godt eksempel, der kompromitterer ministerens ideologi. Ingen er uenige i, at der skal være en fremdrift, når man er studerende, men når fremdrift bliver et mål i sig selv på bekostning af personlig frihed og dygtiggørelse, så afsløres, at det er en teknokratisk reform.

“**Det er påfaldende, at ministeren ikke har udvist nogen empati eller sympati...**”

Der er også en voldsom disharmoni mellem ministerens uddannelses-idealer og hans tale om ”kornfedt”, der såmænd ikke tager skade af en smule besparelser i finansloven. Det er påfaldende, at han ikke har udvist nogen empati eller sympati – som de højere uddannelsers minister – og har beklaget nedskæringerne. Han har bare påtaget sig nedskæringerne som

realpolitiske vilkår under økonomismen. I stedet møder vi en kæk minister, der måske anerkender at universiteterne er udfordrede, men som fralægger sig ansvaret for det. Som eksempelvis i debatten om KU-hum’ plan – tvunget af omstændighederne – om at reducere, udfase eller helt lukke små fag. Her udtaler han kækt, at det er KU’s eget ansvar at sørge for at disse uddannelser ikke bliver lukket. Men for at tage ministerens idealer på ordet og spørge, hvordan Grundtvigs åndsfrihedsbegreb kan redde neddrosling af græskfaget på KU?

Noget naturstridigt anerkender ministeren ikke præmissen om sammenhæng mellem bevillinger og uddannelseskvalitet, som i forvejen er udfordret. 400 censorer på videregående uddannelser melder imidlertid ud, at de oplever, at kvaliteten har været faldende over en årrække. Og fra det højteknologiske erhvervsliv lyder der samtidig advarsler om, at besparelserne kan ramme kvaliteten på de kandidater, som skal ud i erhvervslivet. Men også her nøjes ministeren med at opfordre til at vi skal ”vise samfundssind” og at vi alle ”skal holde for”.

Summen af alt dette er, at nedskæringerne i praksis og ministerens retorik afslører, at hans snak om dannelse og åndsliberalisme ikke har noget på sig. Han fremstår mere og mere som en stråmand for Finansministerens økonomisme, kompromitteret af sin egen ideologi.

Og her er det så fristende at bringe et andet Churchill-citat i spil: ”*Det vil være et kæmpemæssigt politisk fremskridt, hvis klogskab spredte sig lige så hurtigt som dumhed*”. Med håb om at regeringen besinder sig i den kommende finanslov.

Esben vil have forsknings-kanon

Katalog skal defineres ud fra relevans og værdiskabelse, men ikke ud fra dannelse og livskvalitet

Kulturminister Bertel Haarder vil have en ny kulturkanon, og uni- og forskningsminister Esben Lunde vil ikke stå tilbage: Vi skal have en forsknings-kanon. Han vil have udpeget de vigtigste forsknings-temaer i et katalog, så politikerne kan målrette offentlige investeringer i strategisk forskning, som skal ”*løse samfundets udfordringer og skabe vækst og velstand*”.

Mens Bertel Haarders kanon er relativt uskyldigt, så skal Esben Lundes være operationelt, for det skal udpege det vigtigste, som institutionerne skal arbejde med. Kataloget skal bruges som inspirationsgrundlag for den politiske udpegning af strategiske prioriteringer af forskningsindsatser på uni’er og andre vidensinstitutioner.

”Med FORSK2025-kataloget får vi et godt grundlag for at prioritere midlerne, så investeringerne giver største muligt udbytte i form af ny viden, arbejdspladser, vækst og velfærd i hele Danmark”, lød det i ministerens lancering.

Dannelse og livskvalitet?

Kataloget er døbt FORSK2025, og det har nytte som sit hovedkriterium, mens den ikke opererer med ord som dannelse og livskvalitet.

Ud fra kriterier om relevans, samspil og værdiskabelse lægger ministeren op til debat ved at invitere ”vidensinstitutioner, erhvervsliv, organisationer, myndigheder og en lang række øvrige interessenter til at sende deres bedste bud på fremtidens vigtigste forskningstemaer.”

Parterne skal give forslag til prioriteringer: ”I FORSK2025-processen identificeres forskningsområder, der som ”af en bred kreds af interessenter anses for at være særligt løfterige”.

FORSK2025 skal anvendes som fagligt grundlag for Folketingets fordeling af midlerne til strategiske forskningsinvesteringer, som årligt forhandles i forbindelse med finanslovsforhandlingerne. Kataloget skal samtidig fungere som viden- og inspirationsgrundlag for den politiske udpegning af strategiske prioriteringer af forskningsindsatser på uni’er og andre vidensinstitutioner.

Kriterier: Relevans, samspil og værdi

Udpegningen skal foregå ud fra tre kriterier:

Relevans: ”Temaet skal have væsentlig relevans for Danmark. Der kan være tale om en væsentlig national eller global mulighed og/eller samfundsudfordring, som kan være drivkraft for værdiskabelse i dansk erhvervsliv og/eller i den offentlige sektor”.

Der skal argumenteres for, hvorfor en strategisk forskningsindsats på området vil være særligt perspektivrig i en dansk sammenhæng.

Relevanskravet indebærer endvidere, at forskningsbaseret viden skal være en afgørende forudsætning for at finde en løsning og/eller for at udnytte potentialet. Derimod skal investeringer ikke rettes mod områder, hvor problemer kan løses ad anden vej, fx ændret offentlig regulering eller hvor erhvervslivet selv kan finde løsninger.

Samspil: ”Temaet skal som hovedregel lægge op til tætte samspil mellem vidensinstitutioner på den ene side og på den anden side de virksomheder og/eller offentlige institutioner, der skal omsætte og nyttiggøre den skabte viden. Når indsatsen tager afsæt i brugernes forskningsbehov, øges sandsynligheden for, at den nye viden hurtigere finder konkret anvendelse i erhvervslivet og i den offentlige sektor”. Som en del af samspillet skal der også være et internationalt perspektiv.

Værdiskabelse: ”Forskningen skal skabe værdi for samfundet. Det skal være sandsynliggjort, at en forskningsinvestering på området vil have en væsentlig effekt i forhold til vækst, velfærd, beskæftigelse og

eller bedre offentlig opgaveløsning i Danmark på mellemlangt (ca. 5-10 år) til langt sigt (ca. 10-20 år).”

Og så hedder det: ”Omsætningen af forskningen til værdiskabelse skal adresseres” – en lettere omskrivning af Helge Sanders ”Fra forskning til faktura”.

Køreplan: forslag Udpegningsprocessen

Kataloget skal angiveligt laves i en proces med armslængde til det politisk-administrative miljø i en ”dialog- og co-creation-proces”.

Forskningsstyrelsen har lavet en køreplan i fem faser:

- Interessenterne udarbejder indspil til forskningstemaer (Februar-maj) Første skridt i FORSK2025-processen er at interessenterne udarbejder og indsender forslag til løfterige forskningstemaer. Interessenterne har godt og vel 3 måneder til at udarbejde deres indspil, som indsendes til FI senest den 1. juni.
- Forskningsstyrelsen bearbejder og indkalder særlige interessenter til fintænkning af kataloget (Juni)
- Første udkast (August-oktober) Med afsæt i udkastet til en overordnet struktur får de nedsatte grupper 2-3 måneder til at udarbejde deres forslag til FORSK2025-temaer.
- Dialog og høring (November-december)
- Konsolidering og beskrivelse af danske forudsætninger (Januar-marts) Kataloget forventes offentliggjort i foråret 2017.

Medlemsblad for DM’s universitets-ansatte (ULA), DM’s forskningsinstitutions ansatte, DJØF’s undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt Pharmadanmarks undervisnings- og forskningsansatte. Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse. **Redaktion:** Lektor Leif Søndergaard, DM I (ansvarshav. for dette nummer), Lektor Karsten Boye Rasmussen, DJØF, Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM1-sektorforskning, videnformidler Niels Westergaard, PharmaDanmark, Journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk), Red. leder Jørgen Øllgaard (Joe@dm.dk).

Redaktionens adresse: FORSKERforum, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Telefon: 38 15 66 33, Fax: 38 15 66 32. Bladets oplag er 7.900 eks. og udkommer 9 gange om året, den første uge i hver måned. **Øvrige adresser:** DM, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Tlf. 38 15 66 00. DJØF, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, Tlf. 33 95 97 00. Pharmadanmark, Rygaards Allé 1, 2900 Hellerup, Tlf. 39 46 36 00. **Fotos:** Signe Alvarez (hvor ikke andre er nævnt) **Grafisk Produktion:** prdesign.dk **Tryk:** Green Graphic ApS.

Næste deadline: 18. marts 2016.

SE SIDSTE NYT PÅ
forskerforum.dk

Voksenmobning fra Miljø-ministereren

Miljøminister Eva Kjer Hansen

Alle miljøforskere i den offentlige debat om miljøministerens Landbrugspakke og Miljørapport er enige om, at Eva Kjer Hansens miljødata er uigennemskuelige, uden kilder og forfattere og ikke til at verificere. Nogle går så langt som til at kalde dem manipulerede – en omskrivning af data er vinklede og politiserede.

Tre KU-forskere lagde dog ikke fingrene imellem, da de i deres hørings-svar om loven beskrev hendes miljø-data: **”Miljørapporten, som ligger til grund for høringen, er løst formuleret, præget af teknikaliteter, svært læselige og tallene er svære at gennemskue. Selv om vi er trænede i at læse tal, har det været svært at tjekke det faglige grundlag for tallene og deres validitet”** (Sand-Jensen, Borum og Bruun).

Og så såede de ellers tvivl om Miljørapportens forudsætninger og databrug.

I stedet for at tage den faglige debat

udløste det et møgfald fra Miljøministeren: **”Hvis forskerne havde afleveret det her på universitetet, var de dumpet. De kritiserer mig for at fjerne noget, der aldrig har været indført. Samtidig bryder de med den regnemetode, der også blev anvendt under den forrige regering. Dengang mødte det mig bekendt aldrig kritik”**, lød Eva Kjer Hansen svar i en pressemeddelelse.

Hun anklagede KU-forskerne for at medregne initiativer, der aldrig har været indført. Samtidig bryder de med den regnemetode, der også blev anvendt under den tidligere regering og som bygger på input fra Aarhus Universitet.

De tre miljøforskere valgte senere samme uge at takke nej til ministerens invitation til at drøfte miljødata over en kop kaffe. Kun to af ni inviterede takkede ja og deltog.

Tror forsknings-ministereren ikke på miljøforskerne?

Ministereren optrådte for nylig ved et offentligt møde, og af SJÆLLANDSKEs referat bagefter fremgik, at ministeren tilsyneladende tror lige så meget på ekstremisterne i Bæredygtigt Landbrug som på agro- og miljø-forskere:

”Erik Steen Kristensen, leder af institut for agroøkonomi, fortalte om udviklingen med hensyn til overskydende kvælstof, som skader miljøet. Det fik gang i en debat, hvor Torben Hansen fra Landboforeningen Gefion erklærede sig uenig i de tal, universitetets folk kom med.

Esben Lunde Larsen slog fast, at der er ’to skoler’ på området: En der taler

om et problem skabt af landbrugets gødskning og en anden, der mere tror på at problemet kommer udefra via de europæiske floder:

’Der er et vigtigt arbejde i gang med at få alle disse tal verificeret videnskabeligt’, sagde han”.

FORSKERforum har forgæves søgt ministerens svar på, om han mener, at det er uafklaret, om dansk landbrugs kvælstofudledning er en stor forureningskilde?

Ministeren var på vinterferie, oplyste hans spindoktor.

Mens vi venter på Esbens plagiater

KUs Praksisudvalg er i gang med at votere i spillerummet grim fusk eller bare uagtsomme fejl i sagen om Esben Lundes ph.d.-kvalitet. Udvalgets formand oplyser, at sagen for såvidt er oplyst, Esben Lunde selv er hørt, så udvalget har faktisk stort set sin afgørelse klar. Men han ville dog ikke sige, at afgørelsen blev offentliggjort før 1. marts ...

Uanset hvordan afgørelsen falder ud vil den formentlig blive voldsomt debatteret, fordi der i videnskabskredse er stor uenighed om både standarder og uredelighed og citationspraksis: plagiat, selvplagiat og ’uredelighed’.

Kynikere vil sige, at den konkrete sag ikke bare er en faglig afgørelse, men også vil have et politisk aspekt, som betyder, at Praksisudvalget vil lande på en salomonisk konklusion om, at regelgrundlaget er uklart, og at det bør strammes op. Hvad angår de konkrete plagiatanklager kan der godt nok på den ene side konstateres tilfælde af ”dårlig videnskabelig skik” i afhandlingen. Men på den anden side er det ikke er bevidste forsøg på vildledning”. Og så Esben Lunde med at få en løftet pegefinger.

Det betyder del-frikendelser for dem på anklagebænken, dvs.

- for Esben Lunde som beholder sin ph.d. og Regeringen slipper for en pinlig sag om en fusk-minister,
- for vejleder og bedømmere som slipper for konkret kritik for manglende punktlighed,
- for KU-teologi, som ikke får påtaler for at kontrollere kvalitet og standarder og
- for ph.d-systemet, der slipper for kritisk påtale af sine kvalitets-sikringer.

Sådan kan den sag lande ...

Store prikkedag på KU

Men RUC skal også have masseafsked – og også Aarhus skal skære

En tirsdag formiddag skulle alle alle fastansatte på **KU-humaniora** sidde klar ved deres arbejdstelefon med risiko for at blive ringet op. 29 af dem blev prikket med varsel om, at de ville modtage en endelig fyreseddel før 1. marts, når de autoriserede høringsfaser er overstået. Og samme procedure ramte så ansatte på de andre fakulteter i dagene efter.

Politikere og dele af pressen – fx POLITIKEN og WEEKENDAVISEN – mistænkeliggjorde KUs ledelse for, at nedskæringerne var selvpåførte, fordi man ikke tidligere havde trukket i nødbremsen og til at ingen af de andre uni'er havde samme problem. Men kritikerne blev forbavsede tavse, da det de næste dage kom frem, at RUC også skal skære alvorligt i staben i det kommende år. Og da den bombe så var sprunget, benyttede Aarhus Universitets direktør så opstandelsen til at fortælle, at det skal man såmænd også i Aarhus, men ikke lige nu.

KU: 532 stillinger forsvinder

532 stillinger på KU forsvinder, og hver fjerde er faste forsker-stillinger. 323 stillinger er allerede nedlagt ved hjælp af frivillige fratrædelse. Og 209 bliver ufrivilligt prikket over de næste dage, heraf 29 på Hum. Flest fyringer bliver der på de største fakulteter, nat’ (Science) med 82 og Sund’ med 72 ramte (og disse fakulteter har i øvrigt stået for et tilsvarende antal frivillige fratrædelse før fyringsrunden). Samf’ og Jura slipper billigst med 4-5 fyringsramte.

323 havde for fyringerne allerede valgt **frivillige fratrædelsesordninger**, fordi de ikke orker mere af den ene eller anden grund. De har groft sagt fået lidt bedre vilkår og flere valgmuligheder, end hvis de blev ramt af fyring. Først og fremmest fordi de kan forlade arbejdspladsen 1. marts uden pligt til at møde i opsigelsesperioden.

Esbens nye styringsmekanik: Beskæftigelsestaxameter el.lign.

Men det mødes af massiv sektormodstand i høringsvar og på dialogmøde

Alle signaler peger på, at Finansministeren og uni-minister Esben Lunde Larsen vælger at indføre en slags beskæftigelsestaxameter som nyt bevillingssystem senere på året. Men det fremgik kun indirekte af det dialogmøde, som ministeren pligtsskyldigt afviklede d. 4 februar.

”Vi vil nu kigge nærmere på alle jeres bidrag. Og så vil vi vende tilbage til jer igen på et senere tidspunkt, når vi er kommet længere i udviklingen. Jeg håber, vi får en rigtigt god proces frem mod et nyt system”, sagde **uddannelsesminister Esben Lunde Larsen** i sin indledning. Og hans embedsmand bag projektet med

Produktivitetskommissionen: Beskæftigelsestaxameter el.lign.

Ministrene har givet klare signaler om, at de vil have en bevillingsmodel i nærheden af **Produktivitetskommissionens** incitamentsmodel (2012):

Bevillingsmekanismer bør være baseret på relevansbelønning, og en vigtig indikator bør være, hvor meget et fags kandidater får i løn: Høj løn indikerer høj samfundsværdi / værdiskabelse / produktivitet i nogle uddannelser (fx økonomi-faget) og omvendt (fx visse humanistiske fag). Logikken hos Kommissionens økonom-medlemmer er så, at et beskæftigelsestaxameter vil indføre kontant markedsøkonomi på uni'erne, for lederne får økonomiske incitament til at fremme (tilgang til) fag med høj ”værdiskabelse” og høje taxameter.

Og det var nok heller ikke tilfældig timing, at Finansministeriet ugen før dialogmødet udgav en økonomisk analyse, hvor finansminister Claus Hjort Frederiksen pressede på for at få en bevillingsmodel, der ligner Produktivitetskommissionens forslag:

”Der er fortsat et potentiale for at øge de langsigtede velstandsgevinster og private beskæftigelsesmuligheder, hvis uddannelses-sammensætningen kan drejes yderligere i retning af de uddannelser, hvor lønfastet (og produktivitetseffekten) er højere. Ud over tiltagene ... kan dette også opnås ved at øge de privatøkonomiske incitament til at vælge uddannelser med højt lønfastet”

et nyt bevillingssystem, **direktør Christian Liebing**, summerede tre-timers mødet med nogenlunde samme signaler, dog tilføjet en bemærkning om, at en ny model ikke skulle føre til overstyring, ”den der risiko, der kan være for klumpspil på midtbanen, når det handler om styringsredskaber.”

Men embedsmanden undlod at forpligte ministeren på noget, undlod behændigt at referere til mødets åbenlyse modvilje mod ministrenes favoritmodeller.

Det regionale aspekt: Omfordeling

130 nøglepersoner fra uni- og professionshøjskole-sektorerne deltog i dialogmødet og det store fremmøde var udtryk for, at prioriteringerne i et nyt bevillingssystem har afgørende betydning for arbejdsvilkårene i sektoren, såvel for lederne som for de menige.

Frygten for et meget simpelt, kortsigtet og relevansrettet beskæftigelsestaxameter var så stor, at sektorrepræsentanterne ligeud indrømmede, at man faktisk foretrækker den kontroversielle politiske dimensionering frem for beskæftigelsestaxameter, lød det samstemmende fra **AU's rektor Brian Bech Nielsen, CBS-rektor Per Holten-Andersen samt professionshøjskolernes formand Harald Mikkelsen**. Man frygter dobbeltstyring.

Ministeren selv har overordnet signaleret, at kvalitet, relevans og regionalisering er de centrale parametre for en ny model, og han brugte faktisk flest ord på regions-perspektivet i sit indlæg på dialogmødet: ”... at sprede viden og skabe vækst i Århus, Ålborg, Odense og København, såvel som i Sønderborg, Slagelse og Svendborg”

Så det regionale kan blive en dark-horse i spillet om den nye model – og det frygter uni-sektoren kan betyde, at der skal tages mio. fra dem, for at de omfordelles til professionshøjskolerne.

Uni-rektorer: Nej til beskæftigelsestaxameter

De store universiteter – bortset fra DTU – er meget skeptiske overfor planer om et nyt bevillingssystem, hvor studier i nogen eller høj grad skal have bevillinger efter fagets beskæftigelsesgrad eller lønniveau, afslører de høringsvar som indkom i dagene før ministerens dialogmøde.

Ledelserne anerkender pragmatisk

Finansminister Claus Hjort Frederiksen sætter rammene for Esben Lundes nye mekanik.

politikernes ønske om et nyt system, men rektorerne foreslår groft sagt nye parametre ved siden af en fast basisbevilling og som supplement til det nuværende aktivitetsbaserede taxameter (baseret på de studerendes eksamens-gennemførelse).

Rektorerne modstand mod beskæftigelsestaxameter el.lign. modsiger Finansministerens og Uddannelsesministerens foretrukne model, Beskæftigelsestaxameter frarådes af alle uni-rektorer – undtaget DTUs – fordi det påpeges, at det er tilbageskuende og ikke hensigtsmæssigt overfor fagbredden. Og bureaukratisk set vil det indføre en slags ”dobbeltstyring”, ”da både dimensioneringen og akkrediteringssystemet bygger på samme styringsparametre” (SDU). Og ud fra samme logik bør eventuelle beskæftigelsesproblemer på nogle fag ”bedst håndteres via dimensionering af de pågældende uddannelser” (AU).

Uni-ledelserne – bortset fra DTUs – anbefaler, at en ny bevillingsmodel tager afsæt i den givne udgiftsstruktur, hvorfor der basalt anbefales en grundbevilling på Finansloven, ”der dækker startomkostninger for uddannelser og tager højde for ekstraordinært høje omkostninger” på laboratoriefag eller småfag inden for ”sprogområdet, der vurderes særligt vigtige for Danmark som vidennation” (KU). Grundbevillingen skal opgøres ud fra de faktiske drifts-omkostninger på hovedområde-niveau, så der ikke – som i dag – skal overføres midler mellem områderne (AU).

DTU kører solo

DTUs høringsvar kører solo. Det opererer med den grundpræmis, at en ny model ikke må udhule ingeniørfagenes høje taxameter-takster i dag (”prioriteringen mellem hovedområder bør fortsat være en ren politisk opgave”). Og så indgår DTU ellers positivt på Produktivitetskommissionens relevans-tankegang ved at lancere et større katalog af bevillingskriterier baseret på undervisningskvalitet (målt på antal konfrontationstimer), på specialer skrevet i samarbejde med erhvervslivet, men også på Kommissionens særlige relevans-kriterier (dimittend-ledighed efter 4-8. kvartal eller lønindkomst 5 år efter demission).

DTUs 15-siders indspil er et meget teknisk og myriadisk, pakket ind i matematisk modellering, og alt andet end transparent og enkelt og operationaliserbart.

Men disse teknikaliteter overskygges af DTUs politiske markering af, at uni-rektorerne altså ikke står samlet om at afvise beskæftigelsestaxameteret. Og det kan ministrene udnytte i den kommende politiske proces frem mod en ny model.

Venter på modeludkast fra embedsmænd

Finansministeriets og Uni-ministeriets embedsmænd har i månedsvis arbejdet på en ny model bag lukkede døre.

Men den videre proces efter dialogmødet er uklar, bortset fra, at vi ved at en embedsmandsgruppe fra uni- og finansministerierne allerede har arbejdet på projektet i månedsvis.

Og så skal der nedsættes to rådgivende følgegrupper, der skal fungere som tekniske rådgivere, hhv. et teknikerudvalg med repræsentanter fra institutionerne, og et såkaldt ”dialogudvalg” med repræsentanter fra interesseorganisationer.

Men hvor og hvornår selve den politiske diskussion af, hvordan den nye model skal være, er helt uklart. Det kunne indikere, at næste fase er, at ministrene præsenterer deres – embedsmandsgruppens – forslag, og det får de forskellige følgegrupper og interessenter så lov til at kommentere på.

Uni-ministeren vil beslutte modellen i efteråret.

Deloittes pixi-rapport

Konsulentfirmaet fik fuld betaling på 7,7 mio. + moms for kun at udføre 80 pct. af kontrakten – men der findes ingen dokumentation for kontraktbruddet

”Jeg har i månedsvis spurgt til Deloittes rapportering, især for at få Deloittes forslag til nye modeller og dermed indirekte Deloittes kritisk af det nuværende taxametersystem. Men nu oplyser ministeren så, at de forslag har Deloitte slet ikke lavet. Staten har betalt 7,7 mio. for en ufuldkommen konsulentrapportering, der mangler noget helt centralt ...”

Jacob Mark (SF) er fortørnet over, at han først blev spist af den ikke-svar fra ministeren, for så at få den overraskende oplysning, at konsulentrapport er betalt, men at det der er betalt for, ikke er leveret.

”Det kom da som en overraskelse, at Deloitte ikke har lavet, hvad der fremgik af kontrakten. Deloitte blev fritaget for at lave ’modeller til nye bevillingsmodeller’ – og dermed blev de (indirekte) også fritaget for at lave analysen af det nuværende taxametersystem. Det er da problematisk, fordi vores beslutningsgrundlag om et nyt system bliver dårligere”.

FORSKERforum spurgte i 9 måneder

Først spurgte FORSKERforum i trekvart år, hvorfor en Deloitte-rapportering om taxametersystemet ikke var blevet færdig (oprindelig frist 14. januar 2015). Først hed

Deloitte offentliggjorde en pixi-udgave. FORSKERforum efterlyste maxi-rapporten. Nu viser det sig at Deloitte slet ikke fuldførte opgaven.

begrundelsen for forsinkelsen, at arbejdet var mere omfattende end forventet. Så pludselig i oktober annoncerede uddannelsesminister **Esben Lunde Larsen (V)**, at han vil have et nyt bevillingssystem. Nu fremgik det, at Deloitte-rapporten faktisk havde været færdig siden april, men den blev i en pixi-udgave – uden analyse af taxametersystemet og uden forslag til alternative modeller – fremlagt. FORSKERforum undrede sig, og spurgte forgæves, om der lå en maxi-rapport. Heller ikke klager til Ombudsmanden førte til afklaring, for ministeriet hævdede bare, at der ikke findes en maxi-rapport.

FORSKERforums undren skyldes, at Deloittes pixi-rapportering var uden de 20 pct., som skulle handle om opstilling af ”en eller flere modeller for et nyt taxametersystem”. Men pludselig kom ministeren så med den overraskende forklaring, at ministeriet ”det var blevet aftalt” med konsulentfirmaet, at de de 80 pct opgaveløsning i forhold til kontrakten var nok. (Ministersvar 70-72, februar).

Kontrakt-ændring aftalt mundtligt

Og da FORSKERforum i kispusspillet med ministeriet om aktindsigt i Deloitte-rapporten har spurgt til skriftlig dokumentation for processen omkring rapportens tilblivelse, blev der så spurgt til skriftlig dokumentation for, at der var blevet ændret på kontraktforholdet, så Deloitte slap for at lave de sidste 20 pct. – men til fuld pris. Men det kan ministeriet ikke udlevere, for der foreligger ikke skriftlig dokumentation, lyder svaret.

Hertil siger offentlighedslov-juristen **Oluf Jørgensen**: ”Det er utroligt og lemfældigt, at sådan noget aftales mundtligt, og at et ministerium ikke har skriftlig dokumentation for væsentlige ændringer i en stor kontraktlig aftale”.

FORSKERforum har opgivet at klage til Ombudsmanden i sagen – fordi denne tidligere har afvist at realitetsbehandle Deloitte-sagen – så nu er Rigsrevisionen spurgt, om man her mener, at væsentlige ændringer i en kontrakt med et privat konsulentfirma til 7,7 mio. kr. er i overensstemmelse med god forvaltnings- og revisions-praksis i staten.

Stormen om 13 småfag på KU

Optagelsesstoppet på 13 småfag på KU medførte en storm af sympati-tilkendegivelser, hver med bestyrelse over trusler mod bestemte fagområder med arktisk og græsk i spidsen

Det gik ikke stille hen i slutningen af januar, da KU-humaniora meldte ud, at der er lukket for sommerens optag på 13 mindre humanistiske fag. Siden har aviserne nærmest dagligt kunne bringe indlæg fra høj og lav, der er rystede over lukningstruslen mod småfagene og argumenterer voldsomt for de konsekvenser, det vil få.

Indlæggene har især rettet sig mod forsvaret af enkelte fag og næsten i et omfang, hvor det ligner koordinerede indsatser. Først ude var **tv-vært og Grønlands-afficiado Martin Breum**, der var bestyrtet over truslen om lukning af arktis-fagene.

Storm om græsk

Men særligt klassisk græsk fik mange støtterklæringer. Politikens kulturredaktør Rune Lykkeberg var hurtigt ude og slå fast, at "nu bliver vi dummere", da optagsstoppet på klassisk græsk givetvis vil føre til nedlæggelse af studiet.

"Studiet af det antikke Grækenlands sprog og samfund er således ikke kun historisk væsentligt som fundament for vores vestlige samfund. Det er også afgørende for vores forståelse af verden i dag, at vi ikke kender det sprog, som den store dialog blev indledt på, og de samfund, hvor der blev eksperimenteret med demokrati. Det er en katastrofe, at det fag på Københavns Universitet ser ud til at forsvinde," skrev **POLITIKENS kulturredaktør Rune Lykkeberg**.

En tung person som Carlsbergfondets bestyrelsesformand, Flemming Besenbacher, har angiveligt også skrevet direkte til KU's ledelse og udtrykt særlig bekymring for klassisk græsk, som ifølge ham "berører selve livsverven i dansk, europæisk demokrati, kultur og samfundsudvikling".

Også internationale spillere har været særdeles aktive i græsk-forsvaret. Ifølge dagbladet Information har professorer fra universiteterne Cambridge og Oxford udtrykt deres bestyrelse, mens en række forskere ved universitetet i Strasbourg ligefrem har startet en underskriftindsamling under parolen "Hjælp os med at redde græsk i København".

Eskimologi

Et andet af de 13 fag, der oplever meget opmærksomhed og støtte, er Eskimologi og Arktiske studier. Her er det ikke dannelsen, men de geopolitiske argumenter, der kommer i spil. En leder i POLITIKEN fremhævede det absurde i, at optagsstoppet på faget kommer en dag inden, at statsministeren fastslår, at der skal sættes stort på danske tilstedeværelsen i Arktis.

"Danmarks interesser drejer sig om mere end fysisk tilstedeværelse, selv om det også er vigtigt. Viden om alt fra geologi over det arktiske miljø til indsigt i de mennesker, der bor og har levet i Arktis, er af lige så stor betydning. Derfor skal Københavns Universitet selvfølgelig også i fremtiden uddanne og forske i

eskimoernes fortidige sprog, livsform og i det moderne Grønland, som er en del af rigsfællesskabet," mente POLITIKEN.

Eskimologi og Arktiske studier har også den lille trumf, at der i Folketinget sidder to medlemmer fra Grønland. Og MF Aaja Chemnitz Larsen har da også stillet spørgsmål til uddannelses- og forskningsminister Esben Lunde Larsen om optagelsesstoppet en eventuel lukning.

Erhvervslivets interesser i sprog

De økonomisk rationelle argumenter bringes også i spil i forhold til et fag som Tyrkisk, Moderne Indien og Polsk, hvor flere har fremhævet de potentielt store eksportmarkeder, de tre sprogområder udgør.

Mere stille er der omkring eksempelvis Indianske sprog og kulturer og Tibetologi. Om det er udtryk for, at fagene er mindre vigtige, eller at de blot har et mindre interessen- og støtte-apparat, er jo en god diskussion værd. I mellemtiden må de mere usete fag dække sig ind under den generelle kritik af, at det (altid) er de små fag, der skal holde for.

Chauvinistisk konkurrence om lukningskriterier

Det foregik stort set uden, at de enkelte fagområder kom i intern debat om, hvem der mindst kan undværes. Men chauvinismen lurede under overfladen.

Der opstod en sprække i sammenhængskraften, da lektor i Saxo-Institutts afdeling for græsk og **latin Christian Troelsgaard** i Kristeligt Dagblad sendte en bredside mod Ulf Hedetoft under rubriken: "Lukning af klassisk græsk. Dekanens helt egen beslutning".

Hedetoft havde tidligere fremdraget Klassisk græsk som eksempel på økonomisk hårde vilkår, da faget har lav dimensionering og stort frafald. Men, skrev Troelsgaard, den endelige dimensionering inden for faggrupperne er universitetets eget ansvar, og frafaldet har fakultetet fået en fejlagtig opfattelse af: "Det er meget beklageligt, at dekanens tiltag hviler på et tvivlsomt grundlag. Da jeg opfordrede til, at planen skulle forelægges Akademisk Råd, svarede han, at han ikke fandt sagen vigtig nok til et møde. Her kunne grundlaget for lukningsplanen og fakultetets akademiske strategi ellers have været drøftet grundigt, før beslutning blev taget".

Det kunne Ulf Hedetoft ikke sidde overhørig: "Desværre er stort set alle kritikpunkter uden hold i virkeligheden," skrev dekanen og sluttede af med en sviner mod sin egen medarbejder:

"Sluttelig trækker Troelsgaard triumferende trumfkortet og sammenligner mig med en landsbytosse, mens han selv udnevnes til vismand. Selvbevidstheden fejler ikke noget. Det kniber mere med troværdigheden."

Dobbelt-argumentation fra KU

KU-humanioras dekan havde orden i de økonomiske lukningspræmisser. Og KU-ledelsen havde klar kommunikationsstrategi

Fra KU-ledelsen side var man særdeles klar i sine præmisser bag neddrøringen af 13 småfag.

Først havde KU-dekan Ulf Hedetoft gjort et grundigt arbejde med at sætte præmisserne for lukning. Det blev gjort på præmisser, som Finansministerens og økonomistiske politikere kan forstå: Fagene giver underskud, og der er ikke udsigt til, at de får overskud. Derfor må de 13 prikkede fagområder nedprioriteres på den eller anden måde.

Dernæst var KUs ledelse særdeles meddelsom om årsag og præmisser for nedskæringer. Adskillige gange gik rektor Ralf Hemmingsen, prorektor Lykke Friis og dekan Ulf Hedetoft i pressen med forklaringer af optags-stoppet og de truende lukninger.

På KU forløb det hele i pæn akademisk orden, så der opstod kun få sprækker i KUs sammenhængskraft. Strategien fra KU-ledelsens side var ikke til at tage fejl af: det er regeringens besparelser, der truer fagene. Den strategi blev i det store hele blevet efterfulgt at de indlæg, der er kommet fra universitetets egne forskere med enkelte undtagelser, fx et indlæg om, at Ulf Hedetoft – specialist i engelske kulturforhold – måtte se sig angrebet for at bruge forkerte præmisser til at prikke græsk.

Undertoner

KU-ledernes havde dog undertone og dobbelttydighed.

På den ene side forsvares beslutningerne som nødvendige ud fra et økonomisk perspektiv og således udtryk for konsekvent og ansvarlig ledelse.

"Jeg skyder på finansloven, der tvinger os til at finde 125 mio. kr. på vores budget på ganske få år. Derfor er der selvfølgelig også en appel i det om opmærksomhed omkring ret dramatiske konsekvenser, når det gælder de 13 små, men væsentlige sprogstudier – et opråb, om du vil.

Dekan Ulf Hedetoft

På den anden side gjorde man intet – i hvert fald meget lidt – forsøg på at modsig de mange debattører, der forudser alvorlige konsekvenser for eksport, kultur, dannelse og så videre, hvis fagene lukkes. I et indlæg i Berlingske satte Hemmingsen og Hedetoft eksempelvis selv spørgsmålstegn ved, om det kan bruges som argument for en lukning, at et fag udbydes ved et andet universitet:

"I løbet af foråret vil vi foretage analyser: Hvilke fag er strategisk uundværlige for Danmark, hvilke kan omlægges, og hvor kan vi samarbejde mere med andre med de økonomiske ressourcer, der nu engang er til rådighed? Som Berlingske ganske rigtigt skriver, findes tre af de 13 uddannelser også på Århus Universitet.

Men hånden på hjertet: Hvis f.eks. klassisk græsk er så vigtigt for dannelsen og er et grundfag for mange andre discipliner, kan man så virkelig nøjes med kun at have det ét sted i Danmark?"

lah

BERLINGSKE: 'KUs provokere

Er det regeringen eller KU, som er skyld i nedskæringerne på KUs småfag?

At optagelsesstoppet på småfagene er skidt, erklærer alle dannede meningsdannere sig enige i. KUs ledelse gjorde meget ud af at understrege, at nedskæringerne på småfag skyldes dårlig økonomi, og at de 13 fag var prikket efter disse kriterier. Men den ville man ikke godtage på den regeringsvenlige BERLINGSKE:

KU må selv tage ansvar for den udåd, det er at nedlægge fag, der ifølge avisen "falder ind under universiteternes brede portefølje af opgaver."

I BERLINGSKEs leder blev optagelsesstoppet kaldt en provokation: "Med så milliardstore bevillinger burde Københavns Universitet være sit ansvar voksent og finde relevante besparelser fremfor at skære direkte til benet. Når det virker som en provokation, er det også, fordi Københavns Universitet selv har peget på, at der er problemer med højt frafald på flere af studieretningerne. Det forværrer økonomien med markante frafald. På et par fag er frafaldet hele 60 procent ifølge KU selv. Hvorfor er der ikke en ledelse, der tager hånd om dette?"

KU-ledelsen om ansvaret: Politikernes nedskæringer

Mens BERLINGSKE placerede ansvaret hos KUs ledelse, så forsøgte andre at balancere det, fx POLITIKENS kultur-redaktør: "Regeringen har et politisk ansvar for ødelæggelsen af videnskaberne, fordi den har pålagt universiteterne hårde besparelser. Men Københavns Universitet har også et ansvar for tabet af indsigt, fordi man der prioriterer deres egne ressourcer" (Rune Lykkegaard).

KU-ledelsen derimod var ikke i tvivl om ansvarsspørgsmålet, som lander hos hos regeringens drastiske økonomiske nedskæringer:

"Jeg skyder på finansloven, der tvinger os til at finde 125 mio. kr. på vores budget på ganske få år. Derfor er der selvfølgelig også en appel i det om opmærksomhed omkring ret dramatiske konsekvenser, når det gælder de 13 små, men væsentlige sprogstudier - et opråb, om du vil", udtalte Ulf Hedetoft (Jyllands-Posten).

"Jeg skyder på finansloven, der tvinger os til at finde 125 mio. kr. på vores budget på ganske få år. Derfor er der selvfølgelig også en appel i det om opmærksomhed omkring ret dramatiske konsekvenser, når det gælder de 13 små, men væsentlige sprogstudier - et opråb, om du vil.

Dekan Ulf Hedetoft

Politikere ligger lavt

Politikere har spredt udtrykt bekymring for nogle småfags skæbne, typisk for det kulturbærende eller for erhvervslivets interesser i udlandet. Hvis KU's forsøg på at appellere - eller provokere - det politiske niveau gav ikke de store reaktioner.

En markant en af slagsen kom dog alligevel i februar, hvor Esben Lunde Larsen sammen med forskningsordførerne fra Venstre, Konservative, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance stod som forfattere på en klumme i BERLINGSKE. Her forfægtede de den grundtanke, at universiteterne ikke må være for økonomiske i deres uddannelsessyn: "Men beslutningen må ikke tales alene ud fra en snæver økonomisk tankegang på de enkelte fag. For der kan være mange gode grunde til at bibeholde små kulturbårne fag - også selvom det er dyrt", skrev de og udtrykker bekymring over, at KU nu tænker i rationalitet.

"Vi anerkender, at universiteterne er udfordret, men der er mange håndtag at dreje på, og det er fortsat universiteternes opgave og ansvar at udbyde de uddannelser, som samfundet har brug for", hedder det videre.

De fem politikere erkender dog afslutningsvis, at det kan være nødvendigt at overveje, om nogle fag kan lægges ind under andre, og om alle små fag skal uddanne kandidater, eller blot opretholde et forskningsmiljø.

Esben og blå blok vil ikke prioritere

Blå bloks ordførere kritiserer KUs ledelse for at ville lukke småfag, men de vil ikke hjælpe med at prioritere, hvilke fag der mindst kan undværes. ENQUETE

KU skal sløjfe 530 stillinger, hvoraf 209 får en fyreseddel på tirsdag. Forud varslede KU-humanioras dekan, at ud af 24 småfag skal der skæres på 13 små kultur- og sprogfag som eskimologi, hebraisk, græsk og indisk. Begrundelsen er den rå økonomiske begrundelse, at de - trods ekstra småfagstilskud - ikke er rentable.

Men uni-minister Esben Lunde Larsen samt ordførerne i de blå partier i Folketinget meldte samlet ud i BERLINGSKEs kronik, at problemet ikke er Regeringens besparelser - det er derimod KU-ledelsens ansvar at prioritere KUs samlede økonomi, så de vigtigste småfag overlever.

KUs ledelse må prioritere anderledes: "... der er mange håndtag at dreje på, og det er fortsat universiteternes opgave og ansvar at udbyde de uddannelser, som samfundet har brug for" inden for de eksisterende økonomiske rammer.

Enquete: Hjælp KU med at prioritere?

Politikerne er enige om, at der skal laves en sprogstrategi, så der sker en prioritering af vigtighed og nytte. Men politikere angav ikke, hvilke kriterier, der så skal prioritere ressourcerne - ud over en almen erklæring om, at det er "afgørende, at vi i Danmark opretholder de fag og sprogkompetencer og den sprogviden, som kan bidrage til at skabe vækst, velfærd og kulturel forståelse - også i fremtiden".

FORSKERforum tog politikere på ordet, og spurgte, Hvilke 7 ud af de 13 uddannelser, de nødigst undvære ud fra de to parametre, som de selv har opstillet, nemlig

- 1. nytten - hensynet til fagets betydning for dansk vækst og velfærd og
- 2. kulturbetydningen - hensynet til fagets betydning for dannelsen og den kulturelle forståelse.

FORSKERforum bad politikere i blå blok om at sætte 7 krydser ud for de 7 fag, som de prioriterer højt på de to parametre.

SÆT SYV KRYDS. KU-humaniora har udvalgt 13 småfag, som risikerer neddrogning eller lukning. Kan du som politiker hjælpe dem med prioriteringen mellem dem? Hvilke 7 ud af de 13 uddannelser, vil du nødigst undvære af hensyn til ...

	... fagets betydning for dansk vækst og velfærd	... fagets betydning for dannelsen og den kulturelle forståelse
Moderne Indien		
Eskimologi		
Hebraisk		
Indologi		
Sydøstasien		
Tibetologi		
Klassisk græsk		
Indoeuropæisk		
Balkanstudier		
Indianske sprog og kulturer		
Tyrkisk		
Polsk		

Blå bloks ordførere: Det er KUs problem...

Hverken ministeren eller blå bloks ordfører ville dog hjælpe KU med prioriteringen:

Minister Esben Lunde Larsen: "Tak for din mail. Ministeren takker nej til at deltage (Pressesekretær KMH)".

Mai Mercado (K): "Mit svar er ganske kort. Det er ikke op til mig at vurdere om der skal lukkes fag på KU. Jeg har tidligere udtalt, at jeg ikke bifalder en lukning af klassisk græsk, og det står jeg naturligvis ved.

Henrik Dahl (LA): "Da universiteterne har et meget udstrakt "hjemmestyre" (armslængdeprincip) ville det være grundforkert, om jeg blandede mig i deres dispositioner".

Jens Henrik Thulesen Dahl (DF):

"Det er helt rigtigt, at vi har peget på, at der skal være et helhedssyn ved vurdering af fag, så også den kulturelle værdi indtænkes. Det er bla derfor vi ønsker at udarbejde en sprogstrategi. I første omgang handler det om at bede universiteterne om sammen at tænke på helheden - både kulturelt og økonomisk. I sidste ende kan det naturligvis ende med, at vi politisk er nødt til at dikterer, hvad der skal / skal ikke lukkes. Men det håber jeg ikke vi bliver nødt til. Derfor vil jeg naturligvis heller ikke peget konkret på noget nu".

KU-rektoren: 'Hvad politikerne vil, kan vi kun gisne om ...

INTERVIEW

Er det abekastning, når ministeren, politikere og presse nu sender ansvaret for prioritering af besparelserne videre til KUs ledelse? - lyder spørgsmålet til KUs rektor Ralf Hemmingsen, der svarer:

"KU's ledelse har og tager ansvaret for prioriteringerne. Men ansvaret for at besparelserne er på bordet, og at de er så store som de er, ligger hos regeringen og et flertal i Folketinget. Og det er desværre langt fra virkeligheden, når politikerne taler om to-procents besparelser, for det er altså hvert år i de næste fire år, plus nedskæringer på huslejetilskud, samt meget markante besparelser på forskningsrådene. Vi taler derfor snarere om 10 procents besparelser på finanslovsmidlerne, svarende til en halv milliard om året på KU", svarer Ralf Hemmingsen: "Spørgsmålet er, hvad politikerne vil med universiteterne på den lange bane. Det kan vi kun gisne om".

Er det abekastning, når KU's ledelse beskyldes for at være 'kulturløse', når man planlægger at skære på sprog- og kulturfag?

"Det er alt for alvorlig en diskussion til abekastning. Vi forstår godt, at mange er bekymrede for de små fag. Men både jeg og Hum-dekan Ulf Hedetoft handler ikke, fordi vi ikke kan se fagenes væsentlighed, men fordi vi er tvunget til at få økonomien til at hænge sammen".

Uni-minister Esben Lunde har signaleret, at der ikke er nogen mærkbar sammenhæng mellem bevillinger og uddannelseskvalitet: 'Jeg har den klare opfattelse, at de studerende kan få en god uddannelse i Danmark, også selv om der har fundet en besparelse sted?'

"I KUs ledelse ser vi en klar sammenhæng mellem bevillinger og uddannelseskvalitet. Kvalitet koster - det gælder altså også når vi snakker undervisningstimer, forskningsbaseret undervisning, feedback, studiemiljø osv. Men hvis ministeren kan forklare, hvorfor lige præcis uddannelse er undtaget fra den præmis at man får, hvad man betaler for, så hører vi gerne fra ministeren".

Er der sammenhæng mellem ministerens signalord om "mere dannelse" og hans faktiske politik?

"Det spørgsmål er ministeren bedre kvalificeret til at svare på", slutter KU-rektoren.

Ledelser bryder regler om inddragelse

I aktuelle sager på DTU, SDU og GEUS har ledelsen ikke hørt og informeret samarbejdsudvalget i god tid inden vigtige beslutninger. Det har de ellers har pligt til, står der i Samarbejdsaftalen

Den 19. januar klokken 11.40 var samarbejdsudvalget på DTU Transport indkaldt til møde. Her blev deltagerne meddelt, at ledelsen på DTU havde

Regel-hul omkring bestyrelser

Offentlige ledere har informationspligt over for SU om vigtige beslutninger, de træffer. Men gælder informationspligten, når beslutningen formelt set træffes af en bestyrelse? – lød FORSKERforums spørgsmål til Moderniseringsstyrelsen.

Svaret blev imidlertid, at styrelsen ikke vil give et konkret svar:

”Moderniseringsstyrelsen har ikke mulighed for at give et generelt gældende svar på dit spørgsmål, da det vil afhænge af konteksten. Samarbejdsaftalen indeholder ikke en skelnen i forhold til placering af beslutningskompetencen. Spørgsmålet om omfanget af ledelsens informationspligt i tilfælde, hvor en bestyrelse har beslutningskompetencen, vil derfor som udgangspunkt bero på en konkret, lokal vurdering, herunder af om beslutningen vedrører et eller flere af de forhold, som er nævnt i samarbejdsaftalens § 3, stk. 2.”

I oktober 2013 traf det statslige Samarbejdsnævnet dog afgørelse (om Bogø Kostskole), hvor medarbejderne klagede over, at de ikke var blevet orienteret og hørt i forhold til en beslutning om væsentlige strukturændringer. Ledelsen forklarede det med, at man var nødt til at vente på bestyrelsens beslutning, før man kunne informere SU.

Og her fik de ansatte medhold: ”... ledelsen burde have sikret sig en ordentlig drøftelse i SU, inden den planlagte strukturændring blev endeligt besluttet i bestyrelsen ...”

besluttet at nedlægge instituttet grundet faldende offentlige midler til transportforskning. Mødet var kort og koncist, og klokken 11.55 blev instituttets øvrige medarbejdere orienteret, ligesom der samme dag blev udsendt en pressemeddelelse.

Tilbage sad en gruppe lettere chokerede medarbejderrepræsentanter.

”Det kom som et lyn fra en klar himmel,” fortæller tillidsrepræsentant og seniorforsker Claus Hedegaard Sørensen. Han havde ikke hørt så meget om et rygte om, hvad der var på vej. Oven på chokket om instituttets nedlæggelse, kom en efterfølgende undren over, hvorfor hverken tillidsfolk eller personale var blevet orienteret og hørt, inden beslutningen blev taget.

Samarbejdsaftalen: Pligt til drøfte før endelig beslutning

Ledelserne på offentlige institutioner har nemlig pligt til at informere og høre medarbejdersiden i god tid, når der tages vigtige beslutninger.

Det fremgår af Samarbejdsaftalen mellem Finansministeriet og lønmodtagernes organisationer, hvor der i § 3 står, at informationen ”skal gives så tidligt og med et så passende indhold, at der kan gennemføres en grundig drøftelse i samarbejdsudvalget, således at medarbejdernes synspunkter og forslag kan indgå i grundlaget for ledelsens endelige beslutning.”

I en vejledning til reglerne hedder det så supplerende, at der skal være ”tid til indhentning af yderligere oplysninger, gennemførelse af møder med ”bagland” og kolleger fra andre personalegrupper og indhentning af ekstern bistand.”

Men trods reglerne sker det ofte, at personalet i penible sager ikke inddrages til drøftelser, men at ledelsesbeslutninger sendes ud som orienteringssager.

DTUs rektor: beslutning var kun overordnet

”Jeg er ikke juridisk ekspert, men jeg kan ikke komme til anden konklusion, end at den regel ikke blev overholdt af DTU-ledelsen. Punktet var ikke meldt ud til drøftelse, og der var ikke nogen

dagsorden, udover at der skulle ske en orientering fra ledelsen,” fortæller DTU-tillidsmanden, som tilføjer at samarbejdsudvalget i den efterfølgende proces blev orienteret og hørt i rimeligt omfang.

I DTU’s ledelse mener man, at alle regler er blevet overholdt. **Rektor Anders Bjarklev** forklarer i et brev til FORSKERforum den manglende forud-inddragelse af instituttets samarbejdsudvalg:

”Det eneste, der på nuværende tidspunkt er truffet beslutning om, er, at der ikke længere er grundlag for at fortsætte med DTU Transport som et selvstændigt institut. Der er derimod ikke truffet beslutning om den fremtidige organisering af transportforskningsområdet på DTU”, skriver Bjarklev og tilføjer, at samarbejdsudvalget vil blive inddraget i arbejdet med reorganiseringen.

DM: Brud på samarbejdsaftalen

Forhandlingskonsulent **Sarah Rosenkrands** i DM vurderer imidlertid, at DTUs ledelse ikke har levet op til sine forpligtelser.

”Det er min vurdering, at der er tale om et brud. Det er omstruktureringer, og den slags skal der informeres om i god tid, inden det besluttet. Ledelsen kan i sidste ende beslutte, hvad de vil, men medarbejderne skal have mulighed for at komme med indsigelser og forslag, INDEN beslutningen træffes” siger hun og henviser til et notat fra rådgivningsorganet Samarbejdssekretariatet om informationspligten, hvoraf det fremgår:

”Alle påtænkte, planlagte og forventede foranstaltninger i forbindelse med ændringer i struktur og beskæftigelsesforhold skal der informeres om”, og at beslutningen om at lukke et institut også må betragtes som en sådan ”foranstaltning”.

Konsulenten tilføjer, at DM før har været nødt til at klage til DTU-ledelsen over brud på informationspligten.

SDU-ansatte fik spareplan til orientering

Reglerne om offentlige lederes pligt til at informere og høre medarbejderne, inden der træffes vigtige beslutninger, er tilsyneladende en glat fisk, der nemt kan smutte

mellem hænderne. På SDU’s samfundsvidenskabelige fakultet blev der i efteråret 2015 besluttet en spareplan, der indebar en stor medarbejderreduktion. Og heller ikke her oplevede medarbejderne, at de i ordentlig tid blev orienteret om, hvad der konkret skulle ske.

På et SU-møde i august fortalte **dekan Nikolaj Malchow-Møller**, at der blev arbejdet på en økonomisk genopretningsplan, hvilket ville indebære, at en række ledige stillinger ville blive nedlagt og at afskedigelser ikke kunne udelukkes.

Men først ved det efterfølgende SU-møde bliver planen konkret. Faktisk så konkret at den allerede var besluttet dagen før – herunder 31 afskedigelser af medarbejdere, der allerede var udpeget.

”Man fortalte da medarbejderne, at der var noget besparelse og strategiproces i gang. Så sad folk og spurgte, hvad det drejede sig om, og det kunne man ikke sige noget om,” fortæller tr’ og lektor Esben von Holstein fra SDU-Sønderborg.

Dekan: Et bestyrelsesanslignende

Tillidsmanden mener ikke, det var tilstrækkelig forhåndsinformation at få at vide, at der blev arbejdet med planer om besparelser: ”Nej, det var langt fra tilstrækkeligt. Man kunne have lagt frem, at man ville gå i den eller den retning, og så kunne eventuelt kloge medarbejdere have kommet med forslag om, at man i stedet gik i andre retninger. Men de kort blev holdt tæt til kroppen”.

Fakultetets dekan Nikolaj Malchow-Møller mener imidlertid ikke, han kunne have handlet anderledes. Han henviser til, at det var bestyrelsen, der skulle tage beslutningen.

”Jeg er meget optaget af løbende at inddrage vores tillidsrepræsentanter i arbejdet på fakultetet. I den konkrete sag må jeg fastholde, at institutændringer og afskedigelser af større omfang er bestyrelsesanslignende på SDU, og at jeg derfor nødvendigvis måtte afvente bestyrelsesmødet den 28. september 2015, før jeg aktivt kunne involvere samarbejdsudvalget,” forklarer dekanen til FORSKERforum.

GEUS: Styrelse gav GEUS-direktør medhold

Det at en leder bruger institutionens bestyrelse som undskyldning for at informere samarbejdsudvalget om vigtige beslutninger, oplevede de ansatte på GEUS oplevede i foråret 2015. Også her var der tale om besparelser og personale-reduktioner, som medarbejderne først fik nys om, da beslutningen var taget.

”Vi har et julepersonalemøde, hvor det blev nævnt, at økonomien var stram. Så er der et SU-møde 24. februar, hvor der orienteres om chefseminar, hvor man havde diskuteret beredskab i forhold til dårlig økonomi. Og så orienteres vi 23. marts på et ekstraordinært SU-møde om, at bestyrelsen fire dage før har besluttet en spareplan på 8 millioner i 2015 og 16 millioner i 2016, som vil medføre personale-reduktion,” fortæller seniorforsker Frands Schjøth, næstformand i GEUS’ HSU.

Tillidsfolkene klagede til GEUS-direktør Johnny Fredericia over, at man ikke var blevet orienteret om de konkrete spareplaner. Hans svar lød, at bestyrelsen var hans overordnede, så han måtte vente på deres beslutning, før SU kunne blive orienteret.

Det fik tillidsrepræsentanterne til at klage til Moderniseringsstyrelsen, som imidlertid afviste med henvisning til, at ”bestyrelsen tager stilling til den overordnede ramme og det økonomisk omfang – mens udmøntningen drøftes med SU, dvs. form, omfang og processer”. Og beslutningen om besparelserne kunne således ikke betragtes som en ”endelig beslutning” med informationspligt.

Den afvisning forstår Frands Schjøth og hans TR-kolleger slet ikke: ”Vi mener jo, at når han vidste, økonomien var stram, skulle han have orienteret SU om, at vi ville være nødt til at gøre noget. Så kunne man snakke om, hvad man skulle gøre, og vi kunne komme med input”.

Det har ikke været muligt at få en kommentar fra Johnny Fredericia om sagen.

Professionshøjskole brød informationspligt

Hvis medarbejdere mener, ledelsen har brudt informationspligten, kan de klage til Samarbejdsnævnet med repræsentanter for overenskomstparterne, der kan afgøre sagen eller i sidste end indbringe den for en voldgiftsret.

Der har i årenes løb været en række sager om brud på informationspligten. En af de senere handler om professionshøjskolen UCC, der i foråret 2008 skulle beslutte en strategi- og konsekvensplan for institutionen 2008-2012. Strategiplanen havde været drøftet ved møder inden beslutningen, men konsekvensplanen blev først præsenteret ved et HSU-møde samme dag, beslutningen skulle tages.

Konsekvensplanen var overraskende for medarbejderrepræsentanterne, der kunne konstatere, at mange små uddannelser skulle lægges sammen og flytte adresse.

UCC-rektoren forklarede ved orienteringsmødet, at personalet ikke havde fået lov at se konsekvensplanen før, fordi det var ”for følsomt materiale”.

Medarbejderne klagede og i en voldgift forklarede rektor, at han ikke ønskede at ”skabe usikkerhed i organisationen”. Men voldgiften konstaterede, at UCC-ledelsen ikke havde overholdt sin informations- og drøftelsespligt, og det fik ledelsen en påtale for.

Bestillingsforskning på AU?

Armslængde-princip eller politisk bestillingsforskning

I 2007 blev sektorforskningen i DMU og DJF-Foulum. En hensigt med fusionen af DMU og DJF-Foulum i 2007 var, at det skulle bidrage til, at give forsknings-baserede myndighedsbetjening større armslængde til myndigheder og ministre, sagde tilhængerne. Forskerne fik forskningsfrihed jf. universitetsloven. Skeptikerne sagde derimod, at fusionen ville være at få en trojansk hest ind på universiteterne, for nu kunne uni-forskningen også politiseres i politisk kontroversielle sager.

Og skeptikerne ser ud til at have fået ret, hvis AU-DCEs rapporten er typisk for 'sektorforskningens' arbejdsbetingelser. Det ligner bestillingsforskning:

AUs 'sektorforskere' – som ikke vil kaldes sektorforskere, fordi de nu er på universitetet – fik i oktober pålæg om, at landbrugslobbyisterne fra SEGES og Miljøministeriet havde ret til at kommentere deres forskningsrapport om Baseline-2021, før den blev afleveret. Og det førte bevisligt til, at lobbyisterne og miljøministeriets embedsmænd ændrede drastisk i deres miljødata, så rapporten blev meget mere positive set med landbrugets og en landbrugsglads miljøministers interesser.

En balancedans med ministerens politik

Sagen afslører, at der formelt har AUs sektorforskere uafhængighed, men reelt sker forskning i kontroversielle sager som en forhandling med politiske parter. AUs sektorforskning på miljøområdet foregår formelt efter armslængde-princippet, hvor forskerne har forskningsfrihed. Men da AU-DCE i år tjener 121 mio. kr. på 'myndighedsbetjening' for Miljøministeriet, er det noget af en balanceakt at opretholde den videnskabelige uafhængighed uden at modsige nogle af en meget politiserende ministers interesser.

Et problem ved AU-DCEs baseline-2021 rapport var dels at lobbyisterne i SEGES og ministeriet var indblandet i selve rapportens ordlyd og data, og dels at det faktisk ikke er dokumenteret, hvor og hvordan de har haft indflydelse. Det er

Eva Kjer Hansen satte lobbyister og embedsmænd til at justere i AU-rapport.

altså umuligt at se, hvor politiseringen er foregået.

Men det mener AUs **prodekan Kurt Nielsen** ikke det er et problem – dog med en lille eftertænkning: "Når AU står inde for det faglige indhold, blev det ikke set som nødvendigt at skrive ind i rapporten, hvor SEGES havde kommenteret og var inddraget. Men set i efterlyset havde det måske gjort data og proces mere transparente, hvis vi havde gjort det".

Kritiker: AU lavede politisk bestillingsforskning

Da sektorforskningen blev fusioneret med universiteterne i 2007, spæde lektor og biolog **Søren Wium-Andersen**, at det ville føre til en politisering og erodering af uafhængige forsknings-standarder på universiteterne. Og for ham afslører forløbet omkring baselinerapport-1 og den reviderede rapportering – hvor lobbyister fik adgang til den uafhængige forsknings maskinrum – at AU har bidraget til politiseret bestillings-forskning.

Men det afviser AU-prodekanen: "Der er armslængde, for AU værner om vores uafhængighed i myndighedsbetjeningen. Vi tager de nødvendige kampe med interesse-organisationerne – som jo kommer med bestemte politiske dagsordener", svarer han. "Der må imidlertid ikke være tvivl om uafhængigheden, så nogle kan påstå eller antyde, at eksterne har politiseret AUs rapporteringer. Det har de ikke, forsikrer jeg. Men den tvivl skal vi overveje, hvordan kan undgås fremover".

Miljøministers mystiske data

AUs sektorforskning ville ikke tage ansvar

"På baggrund af AUs beregninger ..." står der side 5 i Miljørapporten bag miljø- og landbrugsminister **Eva Kjer Hansens** aktuelle landbrugspakke-lov L68. Med sådanne formuleringer giver ministeren AU medansvar for nogle kontroversielle miljødata og det satte AUs miljø-sektorforskning i en grim klemme, fordi de legitimerer ministerens politik.

Men AUs sektorforskning – der laver 'myndighedsbetjening' for ministeren – kan ikke genkende og vil ikke tage ansvar for de pågældende miljødata: "Talene er nye for mig. Vi ved ikke, hvordan de er fremkommet, og hvem der er kilden. De stammer ikke fra vores rapportering 'Baseline-2021', som der bl.a. henvises til", siger **AU-chefkonsulent Poul Nordemann Jensen fra 'sektorforskningen' i DCE (Nationalt Center for Miljø og Energi)**.

Nordemanns afstandtagen til ministerens talfilerier i FORSKERforum, dk torsdag d. 11. februar satte gang i en forskerstorm mod ministeren. Om søndagen meldte 3-4 andre forskere sig med samme kritik i BERLINGSKE – og det satte så gang i ministerens GYLLEGATE med høringer og samråd og Folketings-spørgsmål.

Baseline-2021 rapport brugt til at legitimere

Nogle af de omstridte miljødata fremgik af Miljørapporten (dec. 2015), som var udsendt i Naturstyrelsens navn. Og heri blev AUs rapport 'Revurdering af baseline 2021' – som Nordemann var projektleder på – brugt til at afdramatisere forurenings-skader, hvis landbruget får lov til at sprede mere gødning.

Men nogle centrale data i Miljørapporten er ren mystik for miljøeksperter, og data er fremført uden kilde- eller forfatterangivelse – hvor det ellers skulle læses sådan, at AU-DCU står inde for tal og validitet.

Og Miljørapporten blev så et centralt, men omstridt beslutningsgrundlag, for ministeren brugte Baseline-2021 rapporten til at argumentere for, at miljøet ikke får det ringere, hvis Landbrugspakken

bliver vedtaget og bønderne får ret til at sprede mere kvælstof. **Baseline** fortæller om andre-eksterne faktorer som kan modvirke kvælstof-spredningen.

Armslængde med landbrugslobbyister i maskinrummet?

Der var stor mystik om, hvor Miljørapportens data stammer fra og hvem der har lavet dem. Maria Gjerding (Enhedslisten) spurgte i Folketinget om den meget landbrugsglade miljøminister ligefrem havde inddraget landbrugslobbyens videnscenter SEGES i rapporten.

Og det ikke noget konspiratorisk spørgsmål, for Miljøministeren havde givet Aarhus 'sektorforskning' bag Baseline-rapporten pålæg om, at SEGES fik ret til 'at kommentere' baseline-rapport i november (**SE SIDE 18**). AU-DCE sagde ikke nej til opgaven.

AUs 'sektorforskning' og 'myndighedsbetjening' på miljøområdet foregår formelt efter armslængde-princippet, hvor forskerne har forskningsfrihed. Men da AU tjener 121 mio. kr. (2016) på 'myndighedsbetjening' for Miljøministeriet, er det noget af en balanceakt at opretholde den videnskabelige uafhængighed uden at modsige nogle af ministeriets politiske projekter.

Men det politiske aspekt af dramatiseres af projektleder Nordemann, som ikke oplever at AU har været under politisk pres. Og han ville heller ikke sige noget negativt om SEGES, Naturstyrelsen eller ministeriets roller. AUs navn var ikke blevet misbrugt i Naturstyrelsens Miljørapport:

"AU læser ikke Miljørapporten sådan, at den tager AU til indtægt for noget andet end baseline 2021-tallene, så vi oplever ikke at blive misbrugt. Jeg er ganske tryk ved, hvad vi har bidraget med. Og derudover har AU intet ansvar for, hvad der står i Miljørapporten".

Landbrugslobby ændrede forskningsdata

Tabel 1.2. Udvaskningseffekter af virkemidler, strukturændringer m.m. på landsplan i perioden frem til 2021 ved en tilpasset N-norm. En negativ værdi angiver en merudvaskning. * Indeholdt i tilpasset norm

Virkemiddel m.m.	Areal ha	Udvaskningseffekt i Rodzonen i 2021 ton N	
		Min.	Max.
Teknisk justering *	106.000	-	-
Randzoner	0	0	65
Energigrøder	1.200	34	484
Økologisk areal	17.000	285	860
Bioforgasning	Ikke relevant	860	860
MVJ ordninger	0	0	0
Miljøgodkendelser, areal	475.000	360	360
Kvælstofdeposition	Ikke relevant	2.800	2.800
Ekstra eftergrøder	0	0	0
Slæt i stedet for afgræsning	17.000	145	931
Udvikling i udbytter m.m.	Ikke relevant	0	0
Effekt – årlig tilpasset N-norm	Hele landbrugsarealet	-10.000	-10.000
Total for hele landet, udvaskning		Ca. -5.500	Ca. -4.500

'Sektorforskerne' i Aarhus fik i oktober pålæg om, at landbrugslobbyisterne fra SEGES og Miljøministeriet havde ret til at kommentere deres forskningsrapport om Baseline-2021, før den blev afleveret. Og AU-DCE ændrede drastisk i deres miljødata efter et halvdagsmøde, hvor både lobbyisterne og en talstærk kreds af embedsmænd fra Miljøministeriet presede på. Det indrømmer AUs projektleder Poul Nordemann Jensen og professor Jørgen E. Olesen i en eftertænkning notits fra 4. februar. Notitsen lavede AU lavede, efter at FORSKERforum havde afsløret SEGES' indblanding og FORSKERforum havde "stillet spørgsmålstegn ved den faglige uafhængighed".

I notitsen står: "På et møde d. 30.30 2015 havde SEGES lejlighed til at kommentere et udkast til revurdering af baseline. Til mødet var repræsentanter fra Naturstyrelsen, NaturErhvervsstyrelsen, Miljøministeriets departement, SEGES samt AU-DCE og AU-DCA. Der er ikke udfærdiget et referat fra mødet".

Mødet uden referat og efterfølgende telefonisk korrespondance – som FORSKERforum ikke har fået aktindsigt i – resulterede i drastiske ændringer i AU-DCEs første udkast til rapport, som FORSKERforum har fået aktindsigt i (dateret 29. oktober – SE ILLUSTRATION). Andet udkast kom fjorten dage efter så helt anderledes positivt ud, set med SEGES' og Miljøministerens øjne. Og

det blev også den endelige udgave.

Ændringerne blev groft sagt mere positive skøn, idet

- at SEGES havde – ifølge notitsen – påpeget fejl i beregningsforudsætningerne for udbytter, "som har en reducerende effekt på udvaskningen på 1200-4400 tons kvælstof", hvor der i første udkast havde stået "Ikke relevant". Her skønnes der altså i en meget bred margin (og det er formentlig max-tallet, som ministeren senere brugte i sin lancering af Landbrugspakken).
- det økologiske areal blev meget større (max-skønnet voksede fra 484 til 1.000 tons).
- bioforgasningen blev bedre (fra 860 til 1300 tons).
- de negative N-normer blev sat ned (fra -12.000 til 10.700 tons).

Der foreligger ingen skriftlig dokumentation for korrespondancen om data-ændringerne mellem parterne (bortset fra om bioforgasning, hvor AU-DCE ændrede efter redogørelse henstilling fra Naturstyrelsen).

Det blev disse Baseline-2021 –tal i en maximum-udgave på positive miljøpåvirkninger 2016-17-18, som ministeren brugte som plus i det regnestykke, hvor landbrugets kommende udledning af mere kvælstof vil føre til et stort minus.

Se side 18: Baseline-rapport

Forskere sendte ministeren i GYLLEGATE

HVORFOR. Hvad handler balladen om Landbrugspakken om? Hvorfor kom forskerne i centrum?

Og hvor kom AUs sektorforskning i uføre?

Landbrugspakken – aftalen om Fødevarer og landbrugspakke mellem V, Konservative, DF og Liberal Alliance – handler om, at gennemføre et paradigmeskifte i miljøreguleringen af landbruget, for at skabe økonomisk vækst i erhvervet – og erhvervet selv skønner, at det vil betyde en gevinst pr. landmand på over 100.000 kr. årligt. Skiftet består i, at de nuværende faste gødningsnormer skal erstattes af 'målrettet regulering', idet fremtidig gødning skal overlades lokalt til den enkelte landmands og kommunernes ansvar.

Landbrugspakkens hovedkonflikt handler om, at landbrugets produktivitet og indtjening skal forbedres ved at bønder får lov at udlede mere kvælstof i de næste år, og at hun så påstår, at der er modsatte miljøpåvirkninger som udligner den samlede forurening. Det står nemlig i lovens baggrundsmateriale, fx i Miljørapporten.

Men forskeres protester mod ministeriets beslutningsgrundlag, bl.a. i Miljørapporten bag Landbrugspakken, sendte ministeren ud i stormvejr, som truede hendes lov med udsættelse. Og det ville være en bet for den landbrugsglade minister, for hun har lovet landbruget, at de kan udlede mere kvælstof allerede 1. marts – når loven blev vedtaget 25. februar.

Den målrettede regulering

Paradigmeskiftet om den 'målrettede regulering' illustreres i pakkens "blå Danmarkskort" (se s. 19). Landmænd på robuste jorde får lov at gøde mere, mens andre på følsomme jorde skal udlede mindre end nu.

Men denne individuelle og regulering – som i princippet støttes af både forskere og grønne organisationer – kommer først i spil i 2019, efter at landbruget har gødet løs i 2016-17-18. Det lægger op til større slagsmål internt i landbruget mellem dem, der regulerede og ikke-regulerede bønder. Og hvis man kender politisk-økonomiske mekanismer omkring sektoren, så lugter det af, at der skal nye kompensationsmekanismer til.

Baseline-effekten fra AUs sektorforskere

En central faktor i Miljørapportens tal og beregninger har været den såkaldte baseline-effekt. Det er andre miljøpåvirkninger, som modvirker landbrugets merudledning, fx den almene teknologiske udvikling i landbrugserhvervet, som vil dæmpe kvælstofudvaskningen ved at landbrug nedlægges, ved at areal omlægges til økologisk brug, ved at dyrket areal inddrages til byudvikling eller ved at kommuner bliver bedre til at rense. Men om disse tal og hvornår de beregnes fra, er der stor uenighed om.

Baseline-effekten beregnede AU-DCEs 'sektorforskere' som en hasteopgave i oktober-december. Og det særligt penible i den sag blev, at AU fik pålæg om, at landbrugets lobby-organisation SEGES skulle være med til at lave beregningerne. Ministeren pålagde AU-DCE, at lobbyisterne skulle have lov til at kommentere deres rapportering Baseline-2021. (Den problematiske proces har FORSKERforum beskrevet på s. 20).

Da forskerne sagde fra

Ministeren store politiske problem – GYLLEGATE – blev udløst af, at en lang række eksperter fastslog, at ministeriets beregninger var alt for kreative. Hendes regnestykke ender ikke ud med et lille plus til miljøet. Landbrugspakken vil få alvorlige miljøkonsekvenser de næste år 2016-17-18. Og i tiden efter ville et plusregnskab være helt afhængigt af, at landmænd og kommuner frivilligt gør noget for miljøet. Men da er skaderne sket, og årtiers miljøindsats er bombet tilbage i tiden, konstaterer de hårdeste kritiserere.

Miljøprofessor Stiig Markager har regnet på Regeringens tal bag pakken, og kommer frem til et helt andet miljøregnskab. Forureningen vil vokse i stedet for at være på det nuværende niveau. Måltallet for max-udledning er 42.000 tons kvælstof (2027). Den tidligere regering kom ned på 48.000 tons, men i dag udleder landbruget 57.000 tons kvælstof.

"Regeringen vælger altså at gå den

modsatte vej i stedet for at få udledningen ned. Landbrugspakkens vil i sig selv betyde øgede udledninger frem til 2021 på omkring 6.000 ton kvælstof årligt".

Ministeriet brugte max-skøn

Markager og andre eksperter anser det for umuligt at nå god økologisk tilstand i de danske farvande i 2027. Et positivt regnskab 2019 og fremad er baseret på jubeloptimistiske skøn. Inddragelsen af de skønnede baseline med maximale positive effekter går regnestykket helt utroværdigt, for de er afhængige af, at landmændene pludselig begynder at tænke på miljøet og ikke alene på produktiviteten, for baseline har frivillige tiltag som en central faktor. Og den tror de ikke på.

Men det er forskerne forsigtige med at sige åbent, for så bliver de beskyldt for at politisere og mistænkeliggøre landbruget. Derfor er det kun miljøaktivister, som siger det: "Al erfaring tyder på, at frivillige ordninger har yderst tvivlsom effekt" (Økologiske Råd).

AUs sektorforskere prøvede at redde æren

Aarhus-forskerne havde i oktober-december været inddraget i en politiseret proces, da de lavede Baseline-rapporten. Og de og andre eksperter var faktisk passive i den offentlige debat siden lovens fremsættelse d. 22. december og en måned frem. Men pludselig blev de spurgt, om de stod inde for ministerens regnestykker.

AU-DCEs navn, tal, autoritet og troværdighed blev brugt som legitimation. Men her sagde de så fra. De kunne simpelthen ikke genkende og godkende og protesterede mod ministeriets misbrug af deres ekspertviden.

Inficeret myndighedsudredning

Forud for at projektleder Poul Nordemann og professor Jørgen E. Olesen sagde fra, var der imidlertid gået et meget uskønt forløb. De to 'sektorforskere' var i oktober-december involveret i den mest politisk inficerede myndighedsudredning i mange år. Miljøminister Eva Kjer

Projektleder Poul Nordemann Jensen og professor Jørgen E. Olesen (i baggrunden) var de eneste to forskere ud af ni, som tog imod miljøminister Eva Kjer Hansens kaffeinvitation. Og de to fortalte bagefter pressen, at de fortsat ikke var enige med ministeren og hendes embedsmænd om Landbrugspakkens mijo-data

Hansen havde pålagt AU-forskerne, at landbrugets videnscenter SEGES skulle have ret til at kigge AU-forskernes Baseline-rapport over skuldrene og kommentere den, før den blev afleveret til bestilleren, ministerens Naturstyrelsen. Det var en grim klemme, AU-forskerne var i.

Og efterfølgende afslører aktindsigt afslører da også, at data ændrede sig dramatisk under SEGES' kommentering. Men denne politisering af en bestillingsrapport kan ikke bevises med en rygende pistol, for de afgørende ændringer af data er forhandlet pr. telefon ... (SE SIDE 20).

Ballade i blå blok: Konservative stillede kritiske spørgsmål

Parlamentarisk eksploderede sagen efter forskernes kritik. Konservative – som gerne vil være det blå parti med den mest grønne profil – satte spørgsmål ved

ministerens tal. Partiet krævede et retvisende beslutningsgrundlag, og miljøkompenseringer, så Landbrugspakken ikke får negative konsekvenser.

Og så startede der ellers en mudderkastning mellem partierne, hvor Liberal alliances ordfører Mette Bock beskyldte tidligere miljøminister Ida Auken (Rad.) for at være bimler. Og Konservative blev beskyldt for at have sovet i timen, for beslutningsgrundlaget havde da været kendt og klart hele tiden.

Og så blev der også lukket op for et andet problem, nemlig om hvem der skal betale for mere forurening af grundvandet, hvis Landbrugspakken bliver hastevedtaget; Regeringen fritog straks landbruget, og så lander den efterregning forudsigeligt hos vandværkerne og skatteyderne. Men den finte har embedsmændene behændigt udsat i baggrundsmaterialet bag Landbrugspakken.

Damage-control: Forskere til spank

Ministeren forsøgte damage-control ved at spanke kritiske forskere for fakta-sjusk.

Og så prøvede hun at hyggesnakke andre skeptikere på plads. Kun to af ni indbudte forskere mødte op, sandsynligvis fordi de synes, at det er ulige, at de skal diskutere videnskabelige fakta, mens Ministeren kan slå dem i hovedet med realpolitik og nødvendigheder.

Og så var der ellers både en forskerhøring og et samråd om tirsdagen i Folketinget, hvor ministerens og hendes embedsmænd fik grillet deres tal.

Loven var sat til at blive vedtaget torsdag d. 25. februar. Om det lykkedes skeptikerne at få Landbrugspakken udsat, var ikke kendt, da FORSKERforum gik i trykken – mandagen før den torsdag ...

AUs baseline-rapport blev politiseret

AUs sektorforskere fik politisk pålæg om, at landbrugs-lobbyist havde eksklusiv ret til at kommentere vigtig rapport.

Og aktindsigt indikerer, at de udnyttede den til en forhandlingsret på rapportens tilgang og data – og AU gav dem lov

”(Leif Knudsen, SEGES, personlig meddelelse)”

Sådan står der i en kildeangivelse efter nogle taldata på forsøg om forureningsfølger af stigende gødning af landbrugsjord. Det påfaldende er, at anførslen af en personlig meddelelse i en forskningsbaseret udredning. Og det påfaldende er, at den optræder i en såkaldt uafhængig myndighedsbetjening af Naturstyrelsen i Aarhus Universitets rapportering. Men det helt alarmerende er, at kilden er en ekstern lobbyist, nemlig landbrugets videnscenter SEGES, som dermed fik direkte adgang til at få sine vinklinger og data ind i AUs rapportering.

FORSKERforum afslørede i januar, at miljøministeren havde krævet, at SEGES var medforfatter på en ældre rapportering om baseline-effekter (2014).

Lobbyister skulle kommentere

Og senere blev det afsløret, at miljø- og landbrugsminister Eva Kjer Hansen – med det tætte forhold til ekstremisterne i Bæredygtigt Landbrug – så også kommanderede AU til at SEGES skulle kommentere på AUs opfølgende revurderings-rapportering, inden den blev afleveret til Ministeriet. Det fremgik simpelthen af kontrakten mellem ministerens

“ Det markerer en erosion i den uafhængige forsknings standarder. AU har deltaget i politiseret ’bestillingsforskning’. AU burde da have sagt nej til at lave rapporten **Søren Wium-Andersen**

Naturstyrelsen og AUs ’sektorforskning’ (FORSKERforums aktindsigt).

”Noten om ’personlig meddelelse’ fra SEGES uden kilde og beregningsmetoder afslører, at AU lukkede op for politisering i deres ’forskningbaserede myndighedsbetjening’. Af noten fremgår indflydelsen tydeligt, men det er faktisk et større problem, at det er umuligt at identificere SEGES’ s påvirkning på vinkling og data i resten af rapporteringen,” mener pensioneret biologilektor **Søren Wium-Andersen**.

”Det markerer en erosion i den uafhængige forsknings standarder. AU har deltaget i politiseret ’bestillingsforskning’. AU burde da have sagt nej til at lave rapporten, da det blev stillet som et krav, at SEGES skulle inddrages. Eller også burde de have sagt, at SEGES kunne indgå i en følgegruppe på linje med Naturfredningsforeningen eller vandværksforeningen ...”

Lynopgave: Revideret baseline-rapport

Det var en opgave til 350.000 kr. som skulle afvikles i lyn fart mellem 1. okt. – 6. nov. 2015. Af kontrakten fremgik, at SEGES skulle ”inddrages i faglige beregninger i fornødent omfang” samt at der skulle afvikles en halvdags workshop, hvor SEGES skulle have ret til at kommentere på et udkast til notat med revurderingerne. Og på workshoppen – hvor der også deltog en hær af embedsmænd fra ministeriet – besluttes, om SEGES’ bemærkninger betød, at der skulle ”gennemføres nye beregninger” (aktindsigt).

Baseline-rapporten var vigtig for ministeren, som krævede en lynrapport, fordi den skulle levere fakta bag hendes Landbrugspakke, der skulle fremsættes inden jul. Hun skulle bruge en baselinerapportering, der kunne neddæmpe miljøeffekter, når landbruget får lov til at udlede mere

kvælstof. Baseline-effekten handler groft sagt om andre effekters indflydelse, fx at landbrugsarealer tages ud af drift, at landbrugsjord erstattes af veje eller boliger, landmænds frivillige oprettelse af randzoner og braklægning, at kommuner bliver bedre til at rense, at flere økologiske arealer giver mindre forurening m.m.

AU sagde ikke nej til opgaven

En sådan indblanding fra en udvalgt politisk lobbyist – mens fx Danmarks Naturfredningsforening ikke fik samme ret – er helt usædvanlig, men AU sagde ikke nej til at lave opgaven under disse politiserede betingelser: ”Jeg ved ikke, om forskningsledelsen overvejede at sige nej. Men generelt vil jeg sige, at AU ikke opfatter det som et pres, at ministeren stillede krav om SEGES-inddragelse. Vores forskere har autonomi til at lave forskning med uafhængig landbrugsfaglig indsigt, så vi er fagligt rustet til at modstå eksternt pres”, svarede AU-prodekan Kurt Nielsen på FORSKERforums spørgsmål.

Og da FORSKERforum borede i, om SEGES med disse formuleringer betød, at landbrugs-lobbyisterne ikke fik en ret til at forhandle AUs forskningsbaserede rapportering, lød svaret bagatelliserende fra Aarhus. AUs ’sektorforskning’ var ikke under pres, man ville hellere kalde det, som kaldte det en faglig dialog:

”En ret til at afgive ’kommentar’ er ikke en ret til at ’forhandle’ rapportens indhold. SEGES havde mulighed for at komme med fagligt relevant stof, og at komme med kommentarer til modelberegninger m.m., for vi kan jo tage fejl på enkelte områder. Men AU står helt inde for det endelige faglige indhold i rapporten”, sagde **AU-prodekan Kurt Nielsen**.

AU gennemførte derfor myndighedsbetjeningen med ”Revurdering af Baseline 2021” og i rapporteringen nævnes det, at SEGES ”har haft lejlighed til at kommentere på et udkast”, ligesom Leif Knudsens personlige meddelelse nævnes og SEGES har en enkelt rapport med i referencerne. Men det fremgår ikke, hvor SEGES ellers har haft indflydelse på teksten.

Indikationer: SEGES forhandlede vinkling og data

Men FORSKERforums gennemgang af aktindsigten afslører, at der ikke bare har været tale om en dialog, men om, at SEGES - delvis igennem ministerens Naturstyrelsen – har forhandlet og påvirket rapporteringens indhold. Men der er kun enkelte konkrete skriftlige indikationer, for handlingerne er ikke dokumenteret og de er tilsyneladende er foregået i korridoren eller via telefonen. Derfor fremgår det ikke, hvordan centrale data er opstået eller har forandret sig i processen.

Helt centralt i den manglende dokumentation er, at der ikke blev udfærdiget et referat af halvdags-seminaret mellem AU-forskningsgruppen og SEGES. Det er således ikke muligt at vide, hvad SEGES fik igennem her.

Men af 1. udkast til rapportering i oktober og til den endelige rapport skete der store forandringer i data-materialet. Og det er påfaldende, at der ingen dokumentation er for, hvorfor og hvordan der kan en sådan forandring af data, så der i den reviderede baseline-rapport angiver meget mere optimistiske skøn på de positive effekter. Det er påfaldende, at data fra 1. udkast til den endelige reviderede udgave er meget mere positive. Allerede fjorten dage efter afholdelsen af halvdags-seminaret, hvor SEGES kom med sine første kommentarer, fremgår der pludselig data på dette felt, uden at det fremgår, hvor de stammer fra.

SEGES: Drop forsigtighedsprincippet

Men da FORSKERforum havde afsløret SEGES’ inddragelse, og stillede spørgsmål ved AUs og rapporteringens faglige uafhængighed, udgav AU et forklarende notat d. 4. februar, hvor SEGES skriftlige kommentering til mødet var vedlagt. Og heraf fremgår det, at SEGES lagde pres på i indledningen:

”En generel kommentar til rapporten er, at det ved en fremskrivning af udvaskningen til 2021 er vigtigt, at den mest sandsynlige udvikling forudsiges. Det betyder, at der ikke ved

Tabel 1.2. Udvasnings-effekter af virkemidler, strukturændringer m.m. på landsplan i perioden frem til 2021 ved en tilpasset N-norm. En negativ værdi angiver en merudvaskning. * Indeholdt i tilpasset norm

Virkemiddel m.m.	Areal ha	Udvasnings-effekt i Rodzonen i 2021 ton N	
		Min.	Max.
Teknisk justering *	106.000	-	-
Randzoner	0	0	0
Energi afgrøder	1.200	34	65
Økologisk areal	17.000	285	484
Bioforgasning	Ikke relevant	860	860
MVJ ordninger	0	0	0
Miljøgodkendelser, areal	475.000	360	360
Kvælstofdeposition	Ikke relevant	2.800	2.800
Ekstra efterafgrøder	0	0	0
Slæt i stedet for afgræsning	17.000	145	931
Udvikling i udbytter m.m.	Ikke relevant	0	0
Effekt – årlig tilpasset N-norm	Hele landbrugs-arealet	-10.000	-10.000
Total for hele landet, udvaskning		Ca. -5.500	Ca. -4.500

29. oktober 2015. AU-DCEs første udkast til Baseline-rapport, som ændrede sig drastisk, da forskerne havde haft møde og telefonsamtaler med lobbyisterne i SEGES og embedsmænd i Naturstyrelsen

ansættelse af effekter ved de enkelte virkemidler ensidigt må anvendes et forsigtighedsprincip, fordi det betyder, at udvaskningen fra rodzonen i 2021 vil blive overvurderet” (SEGES-kommentar 30. okt.).

Hertil siger pens. biologilektor Søren Wium-Andersen, som har set aktindsigten: ”Jeg læser kommentaren sådan, at SEGES hævder, at det nære miljø vil opsuge kvælstoffet, så forureningen af omgivelserne bliver mindre. Men det vigtige SEGES-signal er anbefalingen af, at AUs rapportering i almindelighed bør lempe på ’forsigtighedsprincippet’. Det fortæller jo klart om SEGES intentioner. Og så kan man se, at det konkret åbner op for en række ændringer af det første udkast, som AU-DCE præsenterede d. 26. oktober. I senere udgaver og i den endelige er der pludselig radikalt ændrede tal med ny uforklarede skøn. Og det er påfaldende, at de ændrede skøn gavner SEGES ideer ...”

SEGES sendte kommentarer til politiske parter

En klar indikation på, at der ikke bare har været en dialog mellem AU-forskerne og SEGES, men en egentlig (politisk) forhandling af data er, at SEGES ikke bare nøjedes med at sende kommentarer til AU, men til en meget bred kreds, herunder ministeriets departement og ministerens styrelser Naturstyrelsen og NaturErhvervsstyrelsen. Dette kan kun forstås som SEGES’ pression over for AU.

Især Naturstyrelsen kommer til at optræde som agent for SEGES interesser. Af aktindsigten fremgår, at SEGES er i løbende kontakt med kontorchef P.K. som er styrelsens ankermand. Og han presser

hele tiden AU, såvel hvad angår data som på tidsrammer.

Også andre elementer i aktindsigten indikerer, at SEGES har haft en forhandlingsret til rapporten. Sent i processen stiler Miljøstyrelsen fx 9 tekniske spørgsmål til rapportudkastet om, hvorfor der er inddraget bestemte forudsætninger i scenariet. AU-DCE svarer, at det var et politisk ønske fra to parter: ”Dette scenario var ønsket af såvel Miljø- og Fødevareministeriet som SEGES” (DCE-notat 18. dec.)

JP

Politikere: Ikke noget problem

Formelt har universiteternes sektorforskere forskningsfrihed, fordi de er underlagt universitetsloven. Men det tager de regeringsbærende partier – Venstre og Socialdemokraterne – ofte let på i praksis, fordi deres ministre ikke har brug for at blive modsagt.

Og da det blev afsløret, at landbrugslobbyen og Miljøministeriet havde blandet sig i AU-DCEs rapportering om Baseline-2021, blev AU beskyldt for at have skrevet rapporten med ført hånd, mens Konservatives ordfører Rasmus Jarlov ikke synes, der er noget problem:

”Jeg går ud fra, at Aarhus Universitet har haft det endelige ord, og at det har været op til forskerne selv at vurdere, hvad de har valgt at tage med” (JP 21. februar).

Baseline

Baseline fortæller om andre-eksterne faktorer som kan modvirke kvælstofspredningen. Mere kvælstofspredning i naturen giver rigtignok mere forurening, sagde ministerens regnestykke, men samlet vil det gå i nul eller plus, fordi kvælstoffet optages mere effektivt i planter (og dermed ikke forurener så meget), at der kommer flere økologiske landbrug (som ikke forurener) samt ved at kommunerne bliver bedre til at rense vandløb.

'Myndighedsbetjening er ikke 'uafhængig'

Traditionel uni-forskning og myndighedsbetjening er fortsat to forskellige kulturer, og 'politisering' håndteres i relationen til interessenterne, forklarer institutlederen for AU-forskerne, som lavede kontroversiel Baseline-rapport.

INTERVIEW

I BERLINGSKE-søndag optrådte AU-professor **Jørgen E. Olesen** sammen med andre forskere med en hård kritik af miljøministerens filerier med miljødata bag Landbrugspakken. De kaldte ministeriets brug af forskningsbaseret viden for *urigtigt og misvisende, vildledning, forskønnelse, misinformation og kreativ bogføring* m.m. Og det fremgik af artiklen, at forskerne – i modsætning til ministeren – mener, at Landbrugspakken vil føre til alvorlige miljøpåvirkninger og skader 2016-17-18.

Men to dage efter bakkede professor Olesen ud af kritikken: *"Der er tale om småting og en storm i et glas vand i en debat, der er løbet helt af sporet"*, sagde han. Han bekræftede dog – som sine forskerkolleger – at Landbrugspakken vil føre til mere forurening de næste år. Han bagatelliserede, at der vil komme alvorlige miljøpåvirkninger: *"Den er så lille, at det er der ingen, der vil kunne måle ude i vandmiljøet på noget tidspunkt"*.

Institutlederen: 'Jørgen, du har stort ansvar'
Professoren stod dog ved sin metodiske kritik af miljøministerens beslutningsgrundlag. Men han mener, at hans forskerkolleger overdriver de negative konsekvenser ved kvælstofudledningen – og at minister Eva Kjer Hansen har "kommunikeret" dårligt om miljødata.

Da FORSKERforum så spurgte professoren, om han var blevet presset af Venstre, af landbrugslobbyisterne i SEGES eller af sin institutleder, svarede han:

"Jeg har ikke talt med Venstre. Jeg har talt med SEGES siden i søndags, men ikke om denne sag. Jeg har også talt med min leder på AU, som sagde: *'Jørgen, du har et stort ansvar for, hvad du siger'*. Og det fik mig til at reflektere over debatten om Landbrugspakken. Og jeg kom frem til, at jeg er tillagt en kritik, som jeg ikke kan stå inde for".

Institutlederen: 'Jørgen, husk detaljerne og du er del af et hold'

Men hvad blev der egentlig sagt ved det møde, dagen efter at Jørgen E. Olesen havde været ude med kritik i BERLINGSKE?

Havde institutleder Erik Steen Kristensen en kammeratlig samtale med sin underordnede, hvor professoren fik at vide, at det nok var en god ide at neddæmpe kritikken af Landbrugspakken, fordi AU risikerer at miste 121 mio. i myndighedsbetjening, når man siger ministerens planer imod?

"Jeg er uenig i den udlægning, at Jørgen E. Olesen bakkede ud, for han siger bare, hvad han hele tiden har sagt, så han sagde ikke noget om 'alvorlige konsekvenser for miljøet'. Sådan er det ofte med pressen; hvor nuancerne ikke kommer med", svarer han.

"Jeg dikterede ham ikke, hvad han skal sige i medierne. På mødet sagde jeg, at jeg bakker ham op i at han formidler og går ind i debatter om vores forskning. Og så siger jeg – i forlængelse af en workshop ugen før – at når han udtaler sig, gerne må huske at han er en del af et hold, herunder at det er vigtigt at den her sag også formidles med nuancer og i et bredere perspektiv", forklarer institutlederen.

På Agroøkologi-institutet er der 550 seniorforskere / lektorer / professorer, som arbejder med 'myndighedsbetjening', heraf ca. 20 som i mere eller mindre grad arbejder med kvælstof i relation til plante-produktion og miljø.

Men hvad ville institutlederen i øvrigt sige til, hvis Jørgen E. Olesen – som de andre kritiske forskere – fastholdt, at Landbrugspakken har alvorlige miljøkonsekvenser?

"Jeg vil bakke op om Jørgen E. Olesens udtalelser, spørge ind til dem og de underliggende argumenter, og jeg henholder mig i øvrigt til, hvad han faktisk har sagt".

To kulturer: Sektorforskning får pålagt tema
Institutlederen mener også, at hans institut – dannet efter fusionen med 'sektor-forskningen' fra DMU og DJF i 2007 – har en særlig opgave:

"Vores institut for Agroøkologi har en strategi og en kontrakt om myndighedsbetjening med Miljøministeriet, hvoraf det bl.a. fremgår, at vi skal arbejde med 'målrettet regulering'. Vi fortolker den sådan, at vi skal arbejde med den problematik, der handler om, hvordan man kan

“Her kan emnet ikke vælges frit, for det er på forhånd defineret af politikere, myndigheder eller andre. Derimod har vi frihed til at vælge de rigtige forskningsmetoder”
Erik Steen Kristensen

maximere produktionen for landbruget og minimere miljøbelastningen. Det mener jeg er fornuftigt, fordi den nuværende metode regulerer på indsatsen af kvælstof er generel og rammer skævt. Det rigtige er at regulere på tabet af kvælstof, som netop er Landbrugspakkens intention", forklarer han.

Og det er en misforståelse, når FORSKERforums spørgsmål er stillet som om, myndighedsbetjening fungerer ud fra de samme præmisser som traditionel 'uafhængig' universitetsforskning:

"Det er to kulturer, som godt nok tilnærmer sig, men hvor 'sektorforskningen' har afsæt i myndighedsbetjening og relevans. Den forskning er ikke 'uafhængig'. Her kan emnet ikke vælges frit, for det er på forhånd defineret af politikere, myndigheder eller andre. Derimod har vi frihed til at vælge de rigtige forskningsmetoder og sikre en tilstrækkelig dybde og bredde i forskningen, at relevansen i sammenhængen er afgørende vigtig".

Men når instituttet arbejder med 'målrettet regulering', så betyder det vel en politisk bundne præmisser – bestillingsforskning?

"Vi arbejder helhedsorienteret med systemisk forskning, og vi får et forskningstema, ja. I praksis handler det meget om, hvordan vi håndterer relationen til interessenterne i det konkrete projekt. Og i den sammenhæng er det meget magtpåliggende at slå fast, at vi arbejder efter armlængde-princippet, hvor temavalg ikke er vores, men hvor metoder og teorier er vores suveræne område, som vi ikke kan dikteres på".

Lobbyisterne var med til at lave Baseline-rapport

Men er det ikke et brud på de frie tema- og teorivalg, når hans medarbejdere fik dikteret af Ministeren, at landbrugets lobbyister i SEGES skulle have ret til at kommentere instituttets Baseline-2021?

"Jeg er institutleder og ikke ekspert i havmiljø, så jeg vil nødtigt udtale mig fagligt om den sag. Men som sagt: I praksis handler det meget om, hvordan vi håndterer relationen til interessenterne i det konkrete projekt".

Men hvordan kan institutlederen pludselig træde over i rollen som ikke-ekspert, men samtidig have en faglig samtale med Jørgen E. Olesen om temaet?

"I vores møde kommenterede jeg ikke debatten om de konkrete data, men mindede ham om, at han er en del af et hold og gerne må huske de øvrige synsvinkler i henhold til den strategi, instituttet har lagt for vores forskning i plante- og landbrugsproduktion under målrettet regulering af kvælstof".

Mere politik end forskning?

Men handler det ikke om politik og ikke om forskning, når 'sektorforskningen' bliver klemmt i politisering, som når SEGES fik ret til 'at kommentere'?

"Selvfølgelig kan der potentielt være konflikter, men interesse modsætningerne er ikke så store, at vi ikke kan håndtere dem i rapporter. Og jeg skal da gøre opmærksom på, at vi har lavet rapporter, som har sagt myndigheder og ministre imod".

Men AU er vel afhængig af at stå på god fod med rekvirenten Miljøministeriet, som bidrager med 121 mio. kr. til ACE, som stod bag Baseline-rapporten. Det ligner noget af en balanceakt at opretholde den videnskabelige uafhængighed uden at modsige nogle af ministeriets politiske projekter?

"Vi opfatter det ikke som en konflikt, jf. hvad jeg tidligere har sagt ..."

jØ

SE SIDSTE NYT PÅ
forskerforum.dk

'Det blå Danmarkskort

- er Miljøministerens illustration af Landbrugspakken. Men kriterier og regnestykker bag kortet er uklare. AU fremstår som autoriteten bag, men det afvises af AU-prodekan

"Det blå Danmarkskort" er det mest illustrative dokumenter i regeringens lov 'Landbrugspakken'. Kortet inddeler landet geografisk efter kvælstoffets miljøbelastninger i 2020 og de blå nuancer afspejler belastningsgraden, så de mørkeblå farver markerer, hvor landbruget vil mærke de største begrænsninger ("reguleringstryk").

I embedsmandssprog er kortet "en illustration af en foreløbig vurdering af forholdet mellem miljøeffekter forbundet med krav om randzoner og 60.000 ha efterafgrøder, normreduktion samt ændring af praksis for forbud mod jordbearbejdning på den ene side og indsatsbehov ved en ny målrettet regulering på den anden side"

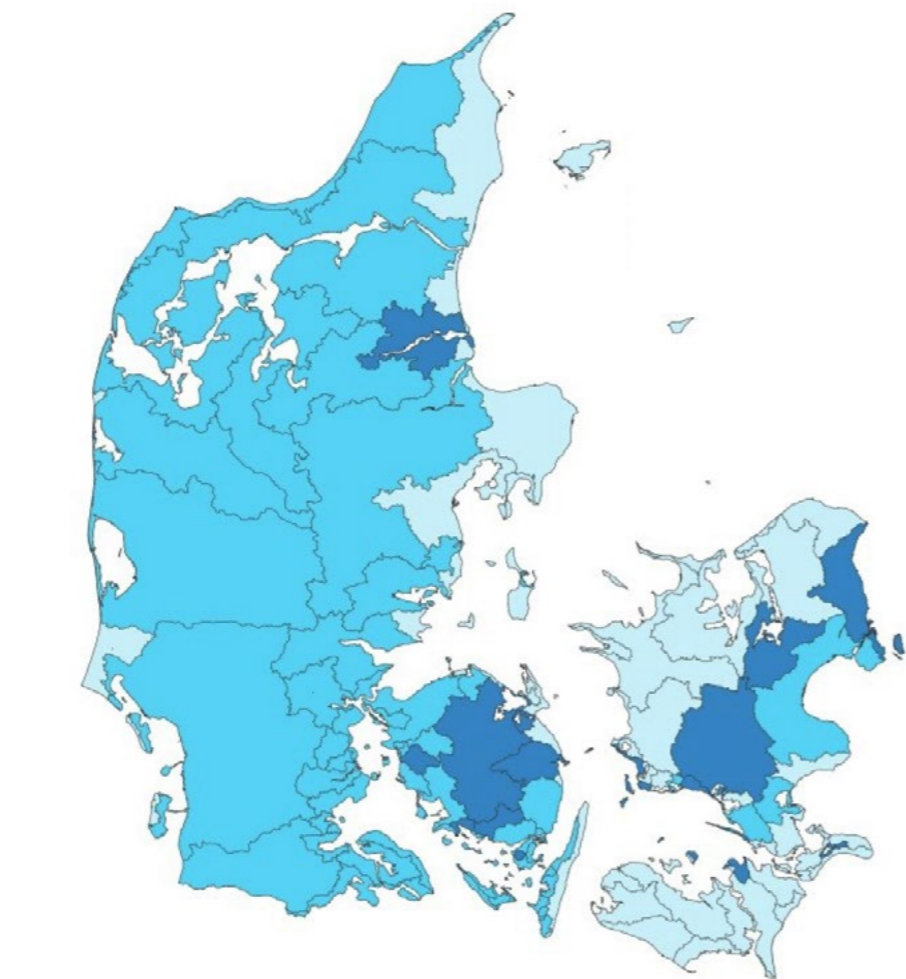
Miljøfolk læser kortet som at i de lyseblå områder får bønderne frit spil til at udlede kvælstof, mens landmænd i de mørkeblå klager over, at netop de udsættes for begrænsninger. Og ekstremisterne blandt bønderne i protestlobbyen Bæredygtigt Landbrug raser over, at der overhovedet bliver miljøbegrænsninger, for de mener ikke, at kvælstof forurener.

'Opgjort af Aarhus Universitet

Kortet er helt centralt i hasteloven om Landbrugspakken, som blev fremsat d. 22. december, som skulle vedtages en måned efter. Men hvilke miljødata kortet er baseret på, kom først frem i en "notits" fra Miljøministeriet i midten af januar (aktindsigt).

Og her blev der henvist til en autoritet bag de bagvedliggende miljødata: "Miljøeffekten af normreduktionen er opgjort af Aarhus Universitet". Og herefter opregnes der et længere regnestykke om bl.a. "målbelastning" og om "bruttoindsats-behovet" m.m. Og der fortælles om 'automatiske' kvælstofreduktion som følge af strukturel udvikling, ca. 5.500 tons - som refererer til AU-DCEs rapport om Baseline 2021 (se s.20).

For læseren er der ingen tvivl om, at AU er autoriteten og legitimationen bag tallene i regnestykket. Men da forskere har kaldt ministerens tal for fiflerier, faktatjekker FORSKERforum: *Kan AU-DCE*

genkende og tage tage ansvar for regnestykket bag Danmarkskortet?

AU: 'Kun ansvar for de data, vi har leveret

Men AU-prodekan Kurt Nielsen vil ikke kommentere ministeriets forudsætninger og kriterier bag Danmarkskortet. Hans kommentar er helt generel:

"Det Blå Danmarkskort er udarbejdet af Miljø- og Fødevarerministeriet, hvilket også fremgår af notitsen. Aarhus Universitet har ikke foretaget beregningerne, farvelægningen og heller ikke skrevet notitsen. Men AU har leveret data om effekten af normændringen i 2021 som en rodzoneeffekt på landsplan og fordelt på 24 hovedvand-oplande. Det har Miljø så har regnet videre på. Derfor kan Aarhus

Universitet alene tage ansvar for de data, som vi har leveret". Han vil ikke præcisere, hvad i regnestykket, som AU ikke kan genkende eller stå bag.

For lægmand og lovgivere i Folketinget fremstår AU-DCE som autoriteten bag regnestykket?

"AU kan tage ansvar for de to elementer i regnestykker, hvor vi er citeret - dvs. normændringen (se ovenfor) og målbelastningen på ca. 44.500 ton N."

Er AU indforstået med, at AU-DCE legitimerer Danmarkskortet og kontrolversiel lovgivning, uden at tal er gennemskuelige?

"Som nævnt kan AU stå på mål for de to elementer, hvor AU er citeret".

jø

Om anmelderiet status

Anmeldelser har ikke høj status i systemet, så besværet og forlagenes ligegyldighed er ved at fortrænge denne vigtige disciplin og informationskanal, mener historikeren LARS FISCHER i England

Som historiker har jeg et godt kendskab til de tidsskrifter, der beskæftiger sig med Akademias mest ringeagtede område, nemlig humaniora. De har aldrig givet nogen økonomisk afkast, og de fleste har altid været afhængige af den selvudnyttelse, som driver humanister. Og hvad angår anmelderiet, som tidligere var en del af fagets informationskilder og drivkraft, er der sket en udtynding, som nærmer sig det formålsløse. Men dens undergang bør ikke ske som følge af en række tilfældige, uforbundne og uønskede trends.

Problemer bunder nok i, at systemet ikke længere tillægger anmeldelser en formel betydning og derfor betyder det heller ikke noget for forskeres karriere. Det er ikke meriterende. Især i England har man har valgt helt at fjerne anmelderi som en del relevant del forskningsevalueringen, og dens værdikriterier (REF). Institutter, der stirrer sig blinde på REF-ratings og bevillingsindtægter overser de forskere, som endnu gider være anmeldere.

Bevillingerne til anmelderiet har aldrig været store: Hvor man på mange amerikanske universiteter fritager de forskere, som sidder i tidsskriftsredaktioner, fra undervisningsforpligtelser og desuden tilbyder administrativ støtte, er de britiske universiteter sjældent så generøse. Før i tiden tilbød institutterne i det mindste at dække portoen til udsending af anmeldereksemplarer, men også det er for længst forbi. Mens nogle tidsskrifter måske er velhavende nok til selv at bestå deres redaktørers fritagelser, så kan de fleste ikke betale for anmeldelser, som forskerne skal tage fra sin fritid.

Anmelderiets faldende status betyder desuden, at færre gider. Som i så mange andre tilfælde, flyttes en stadig tungere byrde over på enkelte, der fastholder vigtighed og engagement. Som det i øvrigt også sker med førsteårs undervisning, overgår anmelderfunktionen i stigende grad til ph.d.-studerende og de juniorforskere, som måtte have behov for at få tilført publikationslisten et par hurtige

titler. Meget ofte gør de det strålende - men effektiv anmeldervirksomhed kræver virkelig, at man kan sit kram, og det kan indvirke negativt på den overordnede kvalitet, hvis man hele tiden lader anmeldelserne overgå til uerfarne, og så bliver det endnu nemmere at afvise, at foretagendet i det hele taget stadig har videnskabelig værdi.

Tidligere fik anmeldere og anmeldelsesredaktører i det mindste lov til at beholde de eksemplarer, de havde anmeldt og kommenteret. Men en del forlag er blevet meget nærige. For nylig hørte jeg om flere tilfælde, hvor forlag ikke længere vil udlevere anmeldereksemplarer i det hele taget, i fysisk format. Men at anmeldere skal nøjes med elektroniske udgaver, er helt urimeligt.

Foreløbigt synes løsningen at være findlysende nok. Forlag, som nægter at udlevere ordentlig anmeldereksemplarer, skal ikke have en. Jeg vil derfor

direkte opfordre kolleger til at boykotte forlag, som ikke udsender fysiske bøger til anmeldelser. Men - deprimerende nok - hjælper det nok ikke i det lange løb. Flere forlag vil undlade at udsende anmelderbøger.

Jeg har selvfølgelig forståelse for, at e-bogens og open access-publiceringens stigende udbredelse betyder, at virkeligheden forandrer sig. Hvordan det bedst håndteres, bør diskuteres solidarisk atmosfære mellem de involverede parter. Men så længe, der udgives fysiske bøger, må forlagene anerkende behovet for, at vi får anmeldereksemplarer.

Nogle kolleger vil trække på skuldrene over min vægtning af anmelderiets betydning. Men paradoksalt nok vil de fleste kolleger - som nu bruger deres tid på at fabriksproducere endnu en monografi til forskningsevalueringen - være de første til at indrømme, at også de drager nytte af at henvise til en håndfuld gode anmeldelser!

Men væsentligere er, at (gode) anmeldelser og oversigtsartikler fortsat er af uvurderlig betydning, når forskere skal holde sig ajour med litteraturen og diskussionerne inden for deres felt. Og anmeldelser kan for de studerende udgøre en praktisk introduktion til ellers svært forståelige emner og debatter.

Ikke alle vil være enige med mig. Men skal den Akademiske anmelderi virkelig skal til at forsvinde, er det så ikke bedst, at det sker som følge af en bevidst overvejelse og beslutning?

Forfatteren: LARS FISCHER er undervisningsstipendiat ved University College London. Desuden fungerer han som anmeldelsesredaktør ved tidsskrifterne *The German Quarterly*, *Jewish Historical Studies* og det nye *H-Music: H-Net Network Music in History*, som går i luften i foråret.

Kilde: THE, den 7. januar 2016 i Martin Aitkens oversættelse.

Ministerium og SFI mørklagde kontroversielle data

SFI afleverede 435 siders rapportering om folkeskolereformen, men uden et ord om det mest kontroversielle, som blev mørklagt for fagbladet FOLKESKOLEN. Og nu bagefter dækker SFIs direktør over Uddannelsesministeriets rolle

”Jeg har ikke politiseret og jeg bidrog ikke til ministeriel mørklægning”, siger SFI-direktør Agi Csonka. ”Men når FOLKESKOLEN påstulerede, at SFI blev presset af ministeriet til at tage ting ud af folkeskole-rapporten, så bliver jeg nødt til at pointere, at det på ingen måde er tilfældet. Det var forskernes egen vurdering, at der i denne 1. delrapport var andre temaer, der skulle dækkes. Spørgsmålet om skoledagens længde skulle først belyses, når der foreligger flere data”.

SFI-direktøren siger pr. mail til FORSKERforum, at det var SFIs beslutning at tilbageholde svarene fra folkeskole-elever om skoledagens længde. Det var SFIs forskere, som af faglige grunde tilbageholdt svarene – det var ikke Uddannelsesministeriet, som ville mørklægge besvarelsene.

SFI-direktøren i angreb: FOLKESKOLENs grundløse beskyldninger

SFI-direktøren gentog denne udlægning i en usædvanlig klumme i POLITIKEN, hvor hun anklagede fagbladet FOLKESKOLEN for fordrejning, når ministeriet blev mistænkeliggjort. Det er ”en forskningsfjer, som desværre blev til fem høns”, idet FOLKESKOLEN kom med ”helt grundløse beskyldninger om mørklægning af tallene”.

Men der er elementer i sagsforløbet, som peger på, SFI-direktøren har selektiv hukommelse, fordi hun som sektorforskningsinstitution gerne vil stå sig på god fod med rekvirenten Uddannelsesministeriet. Derfor dækker hun over ministeriet ved at påstå, at det var hendes SFI-forskere, som ikke ønskede data udleveret, hvor det i virkeligheden var ministeriet. Det var og er åbenlyst politisk ubequem for undervisningsministeren, hvis elevernes svar på spørgsmålet ”Hvad synes du om skoledagens længde” efter folkeskolereformen var negative.

Båndudskrift: Ministeriet ville hemmeligholde

Det var nemlig ikke SFI-forskerne, som blokerede for udleveringen, men

” Skoledagens længde og fritidsaktiviteter er nok de to politisk mest betændte spørgsmål i spørgeskemaet, og det var jo påfaldende, at SFI i rapporteringen havde udeladt data herom

Folkeskolens journalist

ministeriet. Det afslører en båndudskrift (9. dec. kl. 12.44) af SFI-seniorforsker CPN samtale med Folkeskolens journalist, som spørger, om han kan få udleveret svarene på spørgsmålet. Hun vil gerne udlevere, men skal lige spørge ministeriet først:

”I princippet så kan jeg godt – det er sådan, at vi er databehandlere og ministeriet er dataejere. Men jeg kan lige klare det med dem, så jeg kan godt sende dig fordelingen” (fordelt på klassetrin, red.).

Men kort tid efter ringede forskeren tilbage, og afblæste frigivelsen, fordi ministeriet afviste det.

Og da journalisten så en halv time efter henvender sig til fuldmægtig ML i ministeriet, lyder forklaringen så: ”Det er Ministeriet, som er dataejere, og vi udleverer ikke data. Data indsamlet til forskningsbrug kan ikke udleveres, og vi har fået belyst et hav af ting i 4 store forskningsrapporter, efter hvad forskerne syntes var relevant. Derfor kommer vi ikke ad hoc til at udlevere data på det”.

Direktøren tager sine forskere som gidsler

FORSKERforum har forelagt denne båndudskrift for Agi Csonka. Trods båndudskriftens dokumentation på, at SFI-seniorforskeren gerne ville udlevere data, fastholder SFI-direktøren, at det var SFI-forskernes valg at tilbageholde svarene: ”Fra SFIs side har det aldrig været et spørgsmål om ’at holde noget tilbage’, men at rapportere om det, der fagligt giver bedst mening i de forskellige delrapporter, som projektet rummer”, forklarer Agi Csonka.

SFI-direktøren kommer således med en anden forklaring end sin seniorforsker – men nu tager hun så sine menige forskere som gidsler på forløbet:

”Jeg kan i øvrigt oplyse, at jeg ikke kunne drømme om at skrive et sådant indlæg til POLITIKEN uden at have drøftet det indgående med de involverede forskere. De har selvfølgelig også set og kommenteret indlægget, inden jeg sendte det af sted”.

Om de menige forskeres oplevelse af sagen, fortæller SFI-direktøren. ”De involverede forskere er mildt sagt meget kede af Folkeskolens fremlæggelse af sagen, hvor det ser ud som om ministeriet har presset SFI til at tage noget ud af rapporten. Der var altså ikke tale om ’tilbageholdelse af data...”

Baggrund: Folkeskolen nægtet aktindsigt

Bag SFI-direktøren forsøg på at bagatellisere sagen ligger et længere forløb, hvor SFI indgår i evaluering af folkeskolereformens konsekvenser. 17. november blev der frigivet fire forskningsrapporter på i alt 435 sider, der fortæller om elevers, pædagogers, læreres og skolelederes oplevelse af den nye skoledag.

Folkeskolens journalist EC fortæller: ”Jeg faldt over hullet i elevrapporteringen, fordi jeg på bagkant genlæste rapporten om eleverne. Jeg var selvfølgelig meget interesseret i, hvad eleverne havde sagt om skoledagens længde - det er et af de store spørgsmål ved reformen. Informationen var helt fraværende. Ligesom det ikke var blevet skrevet ind i rapporten i hvor høj grad eleverne har tid til fritidsaktiviteter. Det er nok de to politisk mest betændte spørgsmål i spørgeskemaet, og det var jo påfaldende, at SFI i rapporteringen havde udeladt data herom”.

Journalisten spurgte så SFI-forskeren til disse data, og det førte så til ministeriets afvisning, jf. ovenfor.

Så måtte FOLKESKOLEN gå den tunge gang via aktindsigt. Via aktindsigt fik man bekræftet, at der faktisk var stillet spørgsmål om skoledagens længde – men elevernes svar blev ikke udleveret.

SFI-direktørens dobbeltrolle i spin-manøvre

Før spørgsmålets eksistens og hemmeligholdelse var gået op for FOLKESKOLEN kunne de overvære Undervisningsministerens præsentation af rapporterne, hvor ministeren understregede, at det skam er vigtigt, at elevernes stemme bliver hørt. ”Danske skoleelever er generelt glade for både deres skole og deres klasse”, sagde Ellen Trane Nørby.

I dagene omkring optrådte så den politisk udpegede formand for Rådet for Børns Læring, Agi Csonka – såmænd den samme som SFI-direktøren – med ros til folkeskolereformen for at være bedre end sit rygte (BERLINGSKE kronik, 20. nov. 2015).

Agi Csonga, som bl.a. har en fortid som direktør i Damarks Evaluering sinstitut (2007-13), udlagde SFIs spørgeskema-svar til at bakke op om folkeskolereformen, selv om hun måske mere gjorde det som råds-formand end som SFI-direktør.

Som læringsråds-formand skal hun følge, vurdere og rådgive undervisningsministeren – og det er undervisningsministeren, som personligt udnævner formanden for rådet (§57) - og heraf følger normalt en vis loyalitet overfor ministeren.

Og måske var det den loyalitetskasket, som SFI-direktøren tog på, selv om hun er SFI-direktør.

SFI har nemlig andre loyalitetsforpligtelser: ”SFI er et uafhængigt nationalt forskningscenter under Socialministeriet”, hvis viden ”bliver brugt af centrale beslutningstagere og praktikere” ligesom ”Vi har en løbende dialog med centrale interessenter om udvikling og anvendelse af vores forskning” m.m.

Afslag på aktindsigt:

FOLKESKOLENs anmodning om aktindsigt i svarene på spørgsmål 31 blev imidlertid afslået med den begrundelse, at det var fortrolige personoplysninger (jf. offentlighedslovens §11. 2). Men den begrundelse var ugyldig, sagde pressejurist, fordi data ikke kan bruges til at

” Jeg har ikke politiseret og jeg bidrog ikke til ministeriel mørklægning

SFI-direktør Agi Csonka

trække data ud om de enkelte elever. Og på FOLKESKOLEN undrede man sig, for SFIs seniorforsker havde jo tidligere tilkendegivet, at SFI havde aggregerede data på klassetrin-niveau. FOLKESKOLEN skrev: ”Elevernes oplevelse af skoledagens længde mørklægges”.

Og kort tid efter afslaget, skrev SFIs seniorforsker CPN så de ny begrundelse for, at SFI ikke ville frigive data på spørgsmål 31. Den lød, at det var forskernes vurdering, at frigivelse først var meningsfyldt, når svarene var blevet sammenholdt med andre data.

Men allerede samme dag (6.januar) indkaldte oppositionspartier så Undervisningsministeren til samråd med anklager om, at denne mørklægning dækkede over, at ministeren ikke vil have frem, hvor utilfredse skoleelever er med skoledagens længde.

Ministeren måtte frigive svarene

Og allerede dagen efter måtte ministeren så frigive svarene: ”I lyset af den efterfølgende diskussion har jeg vurderet, at der er interesse for at fremskynde offentliggørelsen af de statistiske data om elevernes syn på skoledagens længde, der ellers først skulle være offentliggjort efter den tredje spørgerunde. Derfor vil ministeriet nu bede SFI validere og analysere disse oplysninger, hvorefter de vil blive offentliggjort”.

Og så blev data frigivet i slutningen af januar. Og ikke overraskende viste de, at den længere skoledag ikke er populær blandt eleverne.

Men frigivelsen provokerede så SFI-direktøren – og eller råds-formanden udpeget af ministeren – til at forklare

elevernes negative holdning i POLITIKEN: ”Den længere skoledag skal vurderes overfor de goder, som den giver i forhold til mere variation, tid til fordybelse, mere spændende undervisning mv.” (POLITIKEN, 10. febr.). Men den udlægning ville Lærerforeningens formand Anders Bondo Christensen ikke finde sig i, for hun havde ingen data til at underbygge dette. Han mente at høre eks-minister Christine Antorinis stemme bag Csonkas melding.

Men Csonka benyttede altså også klummen til at angribe FOLKESKOLEN for at komme med de grundløse beskyldninger om mørklægning af tallene.

FOLKESKOLENs journalist: Hvorfor blev data mørklagt

På FOLKESKOLEN undrer man sig over SFI-direktørens forsøg på at bagatellisere sagen og at flytte fokus fra Undervisningsministeriets rolle:

”Det er fordrejet, at direktøren tillægger FOLKESKOLEN, at have skrevet, at ’SFI blev presset af ministeriet til at tage ting ud af folkeskole-rapporten’, for det har vi ikke påstået. FOLKESKOLEN eftersøgte nogle manglende data, da rapporten var frigivet. Men da de data blev mørklagt, blev det vores historie”, fortæller journalist E.C.

”Derfor blev det interessant, af HVEM og HVORFOR svarene blev mørklagt. Og her er fakta altså, at først ville SFI-forskerne gerne udlevere data, men derefter blokerede ministeriet. Og fakta er så også, at FOLKESKOLEN fik nej til aktindsigt og at afvisningen skete med henvisning til databeskyttelse”.

Og det forløb afslører vel – modsat hvad Agi Csonka påstår - at tilbageholdelsen ikke udelukkende skyldes den ”faglig vurdering fra forskerne”...

Forskellige definitioner: Prekariat

Prekariat er samfundsklasser med usikre arbejdsforhold og på løse kontrakter, fx unge akademikere, freelancere og løsarbejdere, ufrivilligt løstansatte, vikariansatte o.lign.

Professor Birger Steen Nielsen opererer med en relativt bred fortolkning af prekariats-begrebet, som rammer helt ind i de usikre ansættelsesforhold for fastansatte. Men både definitionen og problematiseringen af prekære ansættelser er til faglig debat.

Lektor Trine P. Larsen fra FAOS på KU definerer det mere snævert, som en arbejdssituation med en kombination af en række forskellige faktorer, hvor selve ansættelsesformen kun er en af dem, men den individuelle motivering også indgår.

”Det er ikke nok at se på, hvordan folk er ansat. Frivilligheden er en anden faktor, og hvis det er selvvalgt, at man ikke er fastansat, regnes man ikke nødvendigvis for prekær ansat. Det er kombinationen af de forskellige faktorer, der er afgørende,” forklarer hun.

Hun skelner mellem

- atypisk ansatte, som er alle, der ikke er ansat på en normal fuldtidskontrakt (deltidsansatte, tidsbegrænset ansatte, flexjobbere og så videre)
- og prækære ansatte lønmodtagere, som ikke har de samme rettigheder, løn og arbejdsvilkår som andre lønmodtagere, og/eller hvis ansættelsessituation er usikker.

En atypisk ansat behøver således ikke være prekær ansat, siger hun og nævner som eksempel en deltidsansat i en 30 timers stilling, der selv har valgt at arbejde på nedsat tid, og som nyder den samme sikkerhed i ansættelsen og muligheder for videreuddannelse osv. som fuldtidsansatte kolleger.

lah

VIP-prekariatet

Trods højt uddannelsesniveau tilhører stadig flere akademikere den gruppe mennesker, der må leve med jobmæssig og social usikkerhed. Mange på universitet, siger ekspert

Forskning på danske universiteter bliver i stadig højere grad udført af ansatte på midlertidige kontrakter. Ifølge de seneste opgørelser står der ph.d.-studerende eller postdoc/adjunkt på flere forskningsårsværk end der står lektor.

Med dette afspejler universiteterne en tendens, der er generel for hele Europa, nemlig et voksende arbejdsmarked for løse og midlertidige ansættelser. En tendens, der ikke kun omfatter de lavt- og uuddannede, men også akademikere. Det blev bekræftet af AC's formand Lars Qvistgaard så sent som i januar, hvor han i et større interview i Politiken spåede, at tendensen med flere løsansatte akademikere var kommet for at blive.

Udviklingen knytter sig til et andet begreb, der er ved at vinde indpas i samfundsdebatten: prekariatet – den voksende gruppe af mennesker, der bygger deres indkomst på prekære – usikre – ansættelser.

Forskningsprojekt: Hvordan er livet under usikre arbejdsforhold

Netop det voksende antal prekære ansættelser i den akademiske verden er temaet for et forskningsprojekt, **professor Birger Steen Nielsen** fra RUCs Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning på RUC. Han og tre forskerkolleger har kastet sig over det med finansiel støtte fra bl.a. DM. Formålet er at undersøge, hvordan folk i usikre ansættelsesforhold selv oplever deres livs- og arbejdssituation.

”Hvad tænker dem med usikre arbejdsforhold, hvordan oplever de det, hvad betyder det for deres livsforventning – det ved vi ikke meget om. Det, der hidtil er peget på, er, at det for eksempel fører til, at man har sværere ved at planlægge sit liv og sin karriere. Mange fremhæver at tidsperspektivet ændrer sig markant. Er man helt nyuddannet og uden børn, betyder det ikke så meget. Men for den med familie og børn, kan det have stor betydning,” siger Birger Steen Nielsen.

Også prekære forhold for fastansatte

Prekariatet defineres i første omgang ud fra deres ansættelsesforhold, eksempelvis

kortvarige ansættelser, deltidsansættelser, småjobs og lignende. Men det prekære ligger ifølge professoren også i manglen på social sikkerhed og rettigheder, som blandt andet de skærpede dagpengeregler er et udtryk for, som igen er med til at fastholde prekariatet i deres situation.

I hans øjne er der ingen tvivl om, at en væsentlig del af universiteternes videnskabelige personale tilhører prekariatet qua den store konkurrence og jobusikkerhed, der præger området.

”I den akademiske sektor har vi deltidslærere og postdocer, som jeg også vil betegne som prekære. For meget tyder på, at det bliver svært at få forskerstillinger fremover.”

Ph.d.ere i gråzone

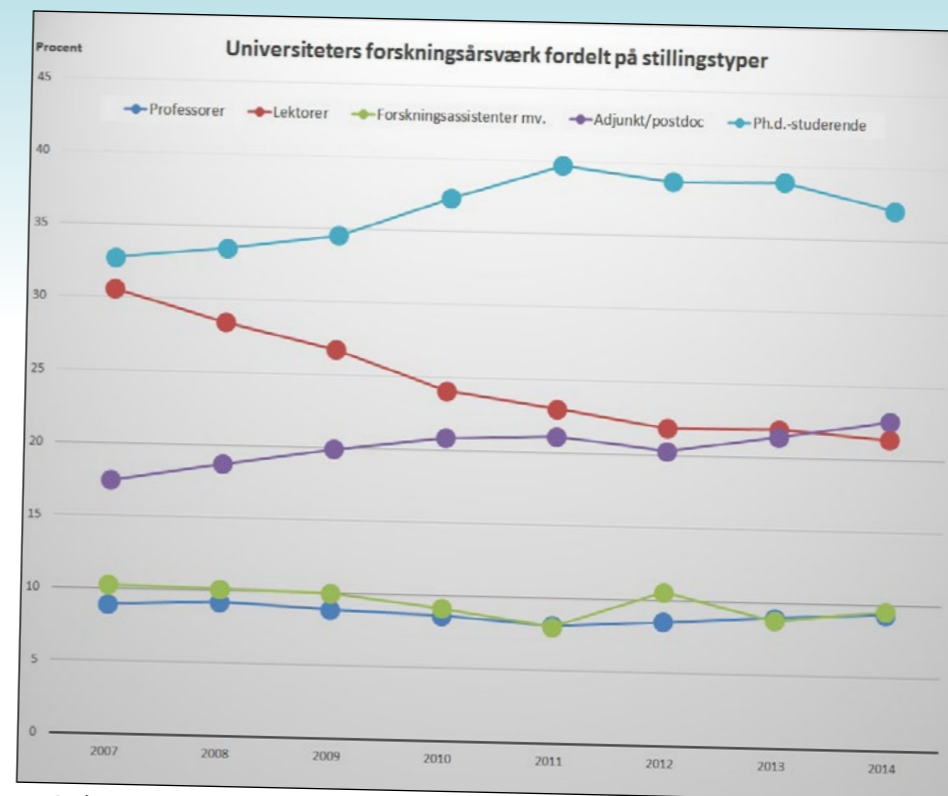
Ph.d.-stipendiater anser han som et gråzoneområde, da det jo formelt er en uddannelsesstilling, men en uddannelse, der måske leder ind i et prekariatsområde. Men selv faste forskerstillinger har ifølge Birger Steen Nielsen en stigende grad af de karakteristika, der kendetegner prekære ansættelser.

”Fastansatte oplever også, at deres arbejde bliver mere projektorienteret. På universitetet skal man i stigende grad tjene dele af sin stilling hjem, og derfor skal man hente penge hjem til projekter. Arbejdet defineres af nye projekter. Så man er ikke i fast arbejde, for man skal hele tiden afprøves, og det er en permanent stressfaktor,” siger Birger Steen Nielsen.

Neoliberal samfundsudvikling mod workfare-staten

Som sagt er Danmark hverken eneste eller værste land, når det handler om prekære ansættelsesforhold. I flere andre europæiske lande er situationen værre – om man vil – end herhjemme. Men udviklingen er gennemgående, og udbredelsen af prekariatet blandt akademisk uddannede er blandt de nyere tendenser.

Forklaringen er strukturel, mener Birger Steen Nielsen. Den skal findes i liberale politisk-økonomiske tendenser og en svagere velfærdsstat.

Det løstansatte prekariat vokser på uni': Kurverne viser forskellige stillingstypers andel af danske universiteters samlede antal forskningsårsværk (2014). Kurverne fortæller, at de fastansatte lektors andel er kraftigt faldende, mens adjunkt/post.doc's andel stiger. Og oprustningen af de løstansatte ph.d.-studerende fremgår tydeligt (Kilde: Danmarks Statistik)

”Man er gået fra welfare til workfare-staten. I workfare-staten står villigheden til at arbejde i centrum. Det kommer til udtryk i arbejdsregimet og måden arbejdsløse behandles på. Man skal hele tiden stå til rådighed og tage det arbejde, man kan få. Den neoliberale politik og opgøret med velfærdsstaten ... jeg tror, det er den slags perspektiver, man må se på, hvis problemet skal betragtes overordnet,” forklarer Birger Steen Nielsen.

De hyppige jobskift, den projektorienterede måde at arbejde på – er det ikke bare naturlig udvikling i en moderne verden?

”Jo, men man kommer ikke uden om at se det som en kapitalistisk organisering, hvor konkurrencen trænger ind i hver en pore af samfundet. Så kan man sige: fedt, så er vi ikke 8-4 slaver. Men hvad er det,

man skal acceptere? Er det hele sit liv at skulle kvalificere sig til det job, der ligger lige henne om hjørnet?”

Er det ikke en naturlig del af en forskerkarriere at starte med midlertidige ansættelser?

”Jo, sådan har det været, også for mig. Postdoc'erne har skullet lave meget af forskningen, det er jo billig arbejdskraft, og samtidig er det unge og dygtige forskere, så det er vigtigt, at de får chancen. Men nedskæringerne har gjort, at man ikke kan regne med, at det fører til fast arbejde. Vi har også haft mange postdoc-ansatte på mit institut, og de er da kommet videre, blandt andet har professionshøjskolerne opsuget en del. Men de har været meget frustrerede,” fortæller han.

Udfordring for fagbevægelsen

En af de udfordringer, som det voksende prekariat skaber, lander hos fagforeningerne, der traditionelt har været foreninger for fastansatte, og hvis fornemste opgave har været at sikre en overenskomst.

”Det her er enormt svært for fagbevægelsen at findes svar på. Det er vanskeligt at organisere folk, der arbejder på de her præmisser. Og det er vanskeligt at dæmme op for gennem overenskomstkrav.

”Hvad tænker dem med usikre arbejdsforhold, hvordan oplever de det, hvad betyder det for deres livsforventning – det ved vi ikke meget om”
Professor Birger Steen Nielsen

Deltidslærerstillingerne eksempelvis har jo været der i mange år, og det er svært at skabe ordentlige betingelser for deltidslærere. De har det svært, og de ryger ud som de første, når der skal spares. Fagforeningen har så krævet, at der skal være flere faste stillinger. Men der er ikke kommet flere faste stillinger, tværtimod,” mener Birger Steen Nielsen.

Dobbelthed: Nogle foretrækker prekariatet

Men prekariats-diskussionen er kompleks. For selv om den prekære arbejdssituation som udgangspunkt har en negativ konnotation, er det langt fra alle i prekariatet, der ville bytte deres arbejde med en fast stilling. Den side af historien anerkender Steen Nielsen også.

”Jeg tror det er meget dobbelt og der er flere grupper af arbejdsforhold og interesser. En gruppe ansatte er deltidslærere, der ønsker en fast stilling. Andre vil ikke have den faste stilling, men vil gerne være 'freelancere'. Jeg vurderer, at den sidste gruppe stadig er en del af prekariatet, for de lever på de usikre betingelser. Men jeg vil gerne beskrive dobbeltheden. Dem, der definerer sig aktivt som freelancere har umiddelbart en større frihed. Den der faglige frihedsfølelse kan være en enorm styrke. Og der er også negative sider af det faste lønarbejde,” siger han.

lah

En forsker med en sag

Guy Standing var i København med sit roadshow om prekariat-begrebet. Det var forskningsbaserede analyser

– og politiske radikale anbefalinger.

REPORTAGE

Det var næppe planlagt, men der var en næsten djævelsk symbolik over, at den britiske professor **Guy Standing** skulle forelæse på KU netop den 9. februar – på dagen hvor mere end 200 KU-ansatte fik besked om, at de godt kunne begynde at se sig om efter andet arbejde.

For et af Guy Standings primære temaer er netop den mangel på jobsikkerhed, som i hans øjne bliver et levevilkår for flere og flere i den vestlige verden – højtuddannede såvel som lavuddannede – og som er med til at skabe en hel ny klasse af borgere i samfundet: prekariatet.

Guy Standing er økonom og professor ved School of Oriental and African Studies, University of London. Han har arbejdet med arbejdsmarkedsøkonomi og været chef i ILO – FN's faglige organ for arbejdsmarkedsspørgsmål. Men det var med bogen **'Precariatet: Den nye farlige klasse'** i 2011, at han blev et navn, ikke bare i videnskabelige kredse, men også blandt politikere, fagforeninger og andre interessenter inden for social- og arbejdsmarkedspolitik. En bog, der taler om prekariatet som en ny social klasse, dannet af globaliseringens effekt på arbejdsmarkedet, og kendetegnet ved job-usikkerhed, social usikkerhed og manglende muligheder for at avancere i samfundet.

Lønafhængighed som bremse

Guy Standing er en populær oplægsholder. På hans hjemmeside kan man læse en alenlang liste over mandens ugelige pendling mellem ikke bare europæiske lande, men kontinenter. For fire dage siden var det Italien, om to dage er det Toronto, Canada.

Det temmelig slidte og lidt for lille auditorium i en kælder i det gamle Kommunehospital var propfyldt, og reporterer må mase sig vej gennem den prop af mennesker, der har klumpet sig sammen ved indgangen. Der var dog stadig plads på trappen, helt nede ved pulsten.

Professoren begynder med at tale om de grundlæggende faktorer – indkomstfordelingen er mindsket, de sociale indkomster oplever et "breakdown", folk må i

Guy Standing har mere end en teoretisk analyse med i kufferten – han har en politisk sag.

stigende grad belave sig på, at de skal leve af de penge, de kan tjene. Man er nødt til at tjene penge, og kan man ikke tjene penge ved at få et vellønnet, fast arbejde inden for sit uddannelsesfelt, må man nøjes med mindre.

Og det er her, prekariatet kommer ind i billedet. Det er dem, der er tvunget til at tage de midlertidige jobs, jobs de måske er overkvalificerede til, måske er lønnen dårlig, måske er den god, men hovedpointen er, at man ikke ved, om den varer ved.

Samtidig må de prekære gøre en masse arbejde, som ikke bliver afregnet. De skal netværke og være opsøgende for at få nye, midlertidige jobs. Og ydermere må de ofte famle sig frem – de kan ikke målrette og rationalisere deres tidsforbrug.

Migranter, ufaglærte og unge akademikere

Der er 3 signifikante grupper i prekariatet: Migranter, der ikke er opvokset med indfødte borgers rettigheder; ufaglærte og lavtuddannede; og endelig den

tredjegruppe: unge med lang videregående uddannelse, som ikke kan få de jobs, de ellers er kvalificerede til.

"De kommer fra universiteterne, hvor de blev lovet en karriere – Nirvana – men de finder ud af, at de har købt en lotteriseddel," næsten råber Guy Standing ud i auditoriet, hvor tilhørerne nikker til hinanden med et indforstået: ja, det kan være os, han taler om.

Han er en begavet forelæser. Selv om han har sigt de samme ting hundredevis af gange, sker det med stor indlevelse, fagter og gestikuleren og små indstuderede morsomheder, der løsner op hos tilhørerne.

Men han har mere i skuffen end en samfundsteoretisk analyse, nemlig en sag og et budskab, som nogle vil kalde lidt for politisk for en samfundsforsker.

"Som en del af prekariatet står du med hatten i hånden, men du er ikke kun et offer. I modsætning til de fastansatte ligger din identitet ikke i dit ansættelsesforhold – du er mere end dit job. Der er

arkitektur osv. – og en ny tids-politik, der sikrer retten til kontrol over egen tid.

Hvor de sidste punkter har en lidt abstrakt karakter, så har professoren en meget konkret løsning på det første: borgerløn eller basisindkomst, som er den betegnelse, Standing selv bruger og aktivt arbejder for i netværket BIEN (Basic Income Earth Network).

Han er selv involveret i projekter omkring basisindkomst, og han fortæller om et projekt i Indien i 2011-12, hvor samtlige indbyggere i 8 landsbyer i Madhya Pradesh fik udbetalt et fast månedligt beløb i basisindkomst. Den ekstra indkomst havde ifølge Standing markante positive effekter på infrastruktur, arbejde, produktivitet og levevilkår i landsbyerne.

Debat: Precariat på dansk?

Mange kunne som nikke til Standings beskrivelse af prekariatet og dets lod i tilværelsen. Men beskrivelserne af den næsten ikke-eksisterende sociale sikkerhed var trods alt svære at passe ind i forhold til danske forhold.

Professor Mikkel Mailand fra FAOS privilegiet at kommentere Standings oplæg og at relativere til danske forhold. Han satte ord og tal på nogle af de danske forhold, der ikke korresponderer med Standings teser: ganske vist er den sociale ulighed øget, men det sociale sikkerhedsnet findes stadig i en nogenlunde gavmild form, mener Mailand. Prekære jobs er stadig ikke fremherskende blandt nye jobs. Og så har arbejdsmarkedets parter i Danmark i modsætning til Standings generelle kritik af fagforeningerne været i stand til at adressere problemet med arbejdsforholdene for atypisk ansatte, indvendinger Mailand.

Indvendingerne prellede dog stort se af på Standing:

"Jaja – selvfølgelig er der nationale forskelle. Men presset på arbejdstagerne for at være mere fleksible, er det samme," affærdigede han Mailand og Standing fortsatte i generelle, internationale termer: "Fagforeningerne vil have bedre vilkår for arbejdere – ergo: du skal arbejde. Hvordan

kan det være, at jeg møder den mest indædte modstand mod basisindkomst fra fagforeningerne? Det er fordi, de støtter deres egne. Alle skal være som dem."

Og der var mere symbolik i vente, for næste lige efter Standings analyse af fagforeningerne, dukkede Los nye formand Lizette Risgaard, såmænd op. Hun fik mast sig gennem, og satte sig i nærheden af podiet, så hun kunne hilse på Standing efter oplægget.

Et lille bevis på, at Guy Standing er mere end en almindelig forsker; han har en sag...

lah

GUY STANDING: 'Eliteprofessorne, salariatet og precariatet'

Hvordan er det med post.doc.ernes - prekariatets - fremvækst blandt forskere på uni'erne? – lod FORSKERforums spørgsmål til Guy Standing.

"Universitetet reproducerer den udvikling, der er i samfundet, så ja – prekariatet findes i den grad på universiteterne. Du har en elite af forskere, der købes med superlønninger. Næsten som fodboldspillere. Så har du salariatet – de faste lønmodtagere – og så har du prekariatet af løst-ansatte forskere," siger han.

Standing forklarer udviklingen med økonomisk-strukturelle forhold. Men har institutionerne og ledelserne også et ansvar?

"Ja! Men ledelsen af universiteterne er overtaget af økonomer. Og de tager deres ethos med i beslutningerne".

Indoeuropæisk sprog – med sprogenes Indiana Jones

Tobias Mosbæk Søborg tegner gennem sproglig forskning billedet af de oldtidskulturer, som vi sprogligt nedstammer fra

Har fortiden nogen fremtid? Er der noget afkast ved at investere i viden om glemte sprog og forsvundne kulturer?

Man skal ikke mange årtier tilbage, før et sådant spørgsmål var om ikke utænkeligt, så i hvert fald dumt. Men i dag runger det i korridorerne såvel på universiteterne som i det omgivende samfund. Og såmænd også på Tobias Mosbæk Søborgs kontor. For som ph.d.-studerende i indoeuropæiske sprog er han ude og rive i et emnefelt, der er så specialiseret og ligger så langt tilbage i fortiden, at der simpelt hen ikke kan knyttes en eneste vækst- eller eksport-krone op på faget. Og så er der anno 2016 ikke langt til spørgsmålet: hvad skal vi med det?

Et ursprog

”Vi er selvfølgelig ikke et fag, hvor vi kan tale om en klar økonomisk gevinst eller erhvervsrelevans. Så hvis det er det eneste vigtige kriterium, kan vi ikke stille så meget op. Men vi mener selv, faget er vigtigt for samfundet, for det afdækker vores fælles historie og skaber værdi på den måde,” siger Tobias Søborg.

Indoeuropæisk er den sprogstamme, der ligger til grund for de fleste europæiske og indiske sprog, og således den mest talte sprogfamilie i verden. De går alle tilbage til et fælles ursprog, som i sin oprindelige form ikke har været talt i tusinder af år, men som alligevel kan studeres ved at sammenligne dattersprogene i forskellige former for skriftkilder fra oldtiden. Og med læren om de indoeuropæiske sprogs oprindelse og udvikling kommer også viden om de tidlige kulturer, vi selv kan trække røde tråde til. En slags sprog-arkæologi.

Sprog-vindue til historien

”Ligesom forhistorisk arkæologi kigger på fortiden gennem materielle fund, bruger vi sprogene som et vindue til vores forhistorie. Så vi i indoeuropæisk sprogvidenskab har meget til fælles med arkæologi, men også eksempelvis med

evolutionsgenetik,” forklarer han.

I sit ph.d.-projekt kigger han på den anatoliske gren af de indoeuropæiske sprog – sprog som hittitisk og luvisk: ”Den her sproggruppe er ekstremt interessant, for det bliver klart, at det er den første gruppe til at forlade det indoeuropæiske sprogfælleskab og udgrene sig. Noget konkret, jeg kigger på, er, hvilke ord de har haft og ikke har haft. For eksempel har alle de andre indoeuropæiske sprog fælles ord for vogn, hjul og plov, hvilket vidner om, at de har kendt til opfindelserne. Men de ord deles ikke med de anatoliske sprog. Så vi kan måske have en ide om, at udvandringen af de anatoliske sprog fra sprogfællesskabet er sket før opfindelsen af vogn og hjul, hvilket vi kan datere gennem arkæologien”.

Hans ph.d.-studium er en del af det større, Carlsbergfond-støttede projekt *‘The homeland: In the footprints of the early Indo-Europeans’*.

Og det konkrete forskningsarbejde foregår ved at studere affotograferinger af de skriftlige kilder, der findes – især lertavler med 3-4000 år på bagen. Og ved at studere sprogene og deres nuancer er han således med til at rekonstruere billedet af de sproglige, kulturelle og demografiske bevægelser i oldtiden.

Sprogligt stammer vi fra Sydrusland

Studiet af indoeuropæisk er således også med til at placere vores sproglige ophav et måske lidt overraskende sted. Som europæer er man vant til at kigge til de gamle grækere, når man skal optegne sin kulturelle og idehistoriske arv, og taler man om civilisationens vugge, stod den ifølge traditionen et sted mellem floderne Eufrat og Tigris. Men sprogligt set stammer vi fra et sted så afsides som det russiske græssteppe-område nord for Kaukasus.

”Vi er ikke sikre, men teorien bakkes op både af arkæologien og genetikken. Omkring år 3000 før vor tidsregning sker der en stor indvandring af gener fra det område ind i Europa, så vi regner med,

sprogene har spredt sig på samme tid. Og vi tror, at det udslagsgivende for denne udbredelse er, at det pågældende nomadefolk har tæmmet hesten og opfundet vogn og hjul,” siger Tobias Søborg.

Som sagt – ursproget indoeuropæisk er et dødt og forsvundet sprog. Men vil man høre noget, der ligner – i hvert fald det, der kommer tættest på i dag – skal man ifølge Søborg en tur til Baltikum, hvor litauisk og lettisk har bevaret en hel del af de oprindelige sprogkarakteristika.

Ville være indoeuropist som 14-årig

Det kræver en ægte, dybfølt interesse at hellige de fleste af døgnets vågne timer til komparative studier af sprog, der kun lever på ældgamle lertavler, men det har Tobias Søborg, og det har han faktisk haft, siden han var knægt.

”Jeg var allerede som ret ung interesseret i sprog, og ret hurtigt begyndte jeg at opsøge oldsprog. Som 12-årig gik jeg på biblioteket for at finde bøger om latin og græsk, og i en af dem stod, at græsk er et indoeuropæisk sprog. Så begyndte jeg at undersøge det med, at man kan spore sprog tilbage i tiden, og som 14-årig var jeg faktisk klar over, at jeg ville uddannes i indoeuropæisk,” siger han.

Og den plan blev fuldført i 2015, hvor han blev kandidat i indoeuropæisk lingvistik og i øvrigt fik universitetets guldmedalje for specialet, som også handlede om hittitisk.

Har hvad er så hans yndlingsprog?

”Det har vi alle sammen. De sprog, der står mig nærmest, er de anatoliske sprog. Så er jeg også meget glad for sanskrit – det oldindiske sprog. De har bevaret meget af den struktur, grundsproget menes at have haft, og så er det også spændende med de ting, der er skrevet på dem, fx historiske beskrivelser af, hvordan hittitterne har været i krig med egypterne. Eller oldindiske hymner imod impotens...”

lah

Tobias Søborg har været bidt af oldtidsprog siden han var knægt. Nu håber han, de stolte forskningstraditioner i indoeuropæisk på KU får lov at blive ført videre.

Foto: privat.

”Vi er ikke stakkels

På småfaget indoeuropæisk hører man til en truet art, men man vil ikke fremstilles som problembørn på KU

Med årlige optag på 10-15 studerende er indoeuropæisk et skrøbeligt fagområde. Dels er de få studerende en vigtig indkomstkilde, dels er det med til at bære faget videre både på og uden for universitetet. Derfor var det naturligvis et chok, da dekan Ulf Hedetoft i januar meddelte, at som led i KUs nedskæringer ville indoeuropæisk - sammen med 12 andre fag – ikke kunne optage nye studerende til sommer.

”For mig kom det som et lyn fra en klar himmel. Det var ikke noget, faget havde set komme, så folk troede næsten ikke på det. I øjeblikket er stemningen lidt kaotisk. Man prøver at finde ud af, hvor meget farezone, vi er i. Et er, at vi skal droppe et optag. Noget andet er så, at vi nu skal komme med forslag til at gøre faget mere rentabelt,” ph.d.én.

En af de løsningsmodeller, Indoeuropæisk er blevet stillet i udsigt, er at de kan blive slået sammen med et andet fag, og her er en fusion med faget Lingvistik umiddelbart en løsning, der giver en vis faglig genklang, siger han.

200-årig tradition for indoeuropæisk forskning

Men ud over de praktiske og økonomiske udfordringer, Indoeuropæisk stilles over for, er den anden grund til, at Tobias Søborg og hans kolleger føler sig frustrerede, at faget sammen med øvrige småfag udstilles som en slags problembørn i universitetsfamilien.

”Der er en tendens til at se på mindre fag som stakkels eller nogle der har fejlet, fordi vi ikke har et stort optag. Et optag på ti synes vi er meget naturligt for et fag som vores, og vi har en dimittend-ledighed på nul. Vi har et forskningsfelt, der tiltrækker mange midler og mennesker, og vi har et forskningsmiljø i København, som er ret unikt for hele Europa. Så vi føler os ikke stakkels,” siger han og henviser til, at faget på KU har 7 ansatte forskere, hvilket er usædvanligt i forhold

til indoeuropæiske studier på andre universiteter.

Men hvorfor skal forskning i indoeuropæisk foregå i København?

”Indoeuropæisk sprogforskning startede med danske Rasmus Rask, så vi har en 200-årig tradition på KU og en forskningstradition, der er anerkendt i udlandet, som vi føler, vi bør videreføre. Og så er der generelt få steder i verden, hvor det fastholdes som separat forskningsfelt. Vi er en af de sidste bastioner.”

Klar til at søge til udlandet

Tobias Søborg startede selv på studiet i 2008, samme år hvor Indoeuropæisk blev gjort til hjemsted for det tværdisciplinære forskningsprojekt ’Roots of Europe’, som modtog en af KU’s stjerneprogram-bevillinger. Og op gennem studietiden har han været en del af et levende studie- og forskningsmiljø med hyppige besøg af internationale forskere, blandt andet i forbindelse med et årligt sommerkursus.

Han håber selv at få mulighed for at fortsætte forskningen efter ph.d.-projektet, men lige nu er det ikke just lyserøde skyer, der tegner sig i horisonten.

”Jeg har været heldig at få ph.d.-stillingen lige efter, der blev lukket for ph.d.-projekter på KU. Men jeg ved også, at der venter nogle økonomiske realiteter, der gør det mindre sandsynligt, man får noget i første hug.

Kan jeg ikke blive på KU, må jeg søge til udlandet, men jeg vil helst blive i Danmark,” siger Tobias Søborg, der erkender, at specialisering på et smalt fagområde som indoeuropæisk er et karrieremæssigt sats, som kan bære, men også briste.

”Der er usikkerheder for hvert skridt. Men jeg er nødt til at se på det positive. Vi har været gode til at få eksterne bevillinger til de projekter, vi har søgt om, og det giver mig håb. Er man ikke villig til at tage den risiko, kommer man ikke gennem den moderne forskningsverden.”

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Survival of the fittest

”Ser du, Norm, det hænger sådan sammen:

En flok bøfler kan kun flytte sig så hurtigt som den langsomste bøffel. Og når flokken jages, så så er det den langsomste og svageste bagerst, som først bliver dræbt. Den naturlige selektion er god for flokken som helhed, fordi flokkens fart og sundheden for hele gruppen forbedres, når den svageste bliver dræbt.

Det er nogenlunde på samme måde med menneskets hjerne. Den kan kun bevæge sig

så hurtigt som de langsomste hjerneceller. Og – som vi ved – så dræber umådeholden indtag af alkohol hjerneceller. Og her er det også naturens orden, at det er de langsomste og svageste hjerneceller, som bliver angrebet først. På den måde så eliminerer normal øldrikning bare de svagere hjerneceller, og det gør hjernen til en hurtigere og mere effektiv maskine.

Og derfor er det, at man altid føler sig lidt smartere efter et par øl ...”

(Cliff til Norm i sitcomserien Sams Bar (1982-93. Se FACEBOOKside: I fucking love science).